

Tarih ve Günce

Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Dergisi
Journal of Atatürk and the History of Turkish Republic
Sayı: 17 (2025/Yaz), ss. 43-80.

Geliş Tarihi: 12 Haziran 2025

Kabul Tarihi: 15 Haziran 2025

Araştırma Makalesi/Research Article*

Osmanlıdan Cumhuriyet'e Antalya'da Bir Nahiye: Manavgat'ın Taşahuru/Taşagıl Nahiye'sinin Kuruluşu ve Tarihi Seyri (1914-1973)

Muhammet GÜÇLÜ**

*Bu çalışmamı Taşagıl Orman İşletmesi'nden emekli olan rahmetli
Fazlı Uysal ile Beydiğın köyünden Orman Mühendisi-Biyolog
Prof. Dr. Kani Işık'a armağan ediyorum.*

z

Manavgat'a bağı Taşahur/Taşagıl köyü tarihi Kesikbeli yol güzergâhında XVII. Yüzyılda kurulmuştur. Yol avantajından dolayı bölgenin önemli bir köyü olmuştur. Bundan dolayı Osmanlı döneminde Taşahur'da bir medrese ile Tugayoglu Cemal Bey'in 1904 yılında yaptırdığı ilkokul bulunmaktadır. 1914 yılında Teke Sancağı Müstakil Mutasarrıflık, Manavgat kaza merkezi olunca Taşahur/Taşagıl köyü de nahiye merkezi yapılmıştır. Nahiye olmasından sonra Hükümet Konağı, Telefon Santrali ve Belediye Dairesi açılmıştır. Cumhuriyet döneminde çevre köylerin çocuklarının gideceğı pansiyonlu okul dahil devletin bütün birimleri Taşagıl nahiye merkezinde kurulmuştur. Nahiyenin toprakları dağık ve ovalık olmak üzere iki kısımdır. Hayvancılık, pamuk tarımı ile armut ve zeytin yetiştiriciliğı ağırlıktadır. Taşagıl nahiyesi sınırlarında Köprü Çayı stnde Selçuklu Köprüsü, Döşeme Yolu, Kargı Han, Beldibi Han, Atizi, Uçurmak, Kesikbeli ve birçok tarihi harabeler bulunmaktadır. Bu çalışmada amacımız Taşagıl nahiyesinin

* Bu makalede Etik Kurul Onayı gerektiren bir çalışma bulunmamaktadır. There is no study that would require the approval of the Ethical Committee in this article.

** Dr. Öğretim Üyesi, Akdeniz Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, Kampus/ Antalya, mgucclu@akdeniz.edu.tr, Orcid: 0000-0001-5590-8743.

idari, ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan kaydettiği aşamaları tespit etmektir.

Anahtar Kelimeler: Cumhuriyet Dönemi, Antalya, Manavgat, Taşağıl, İdari Durum

From the Ottoman Empire to the Republic: A Subdistrict in Antalya - The Establishment and Historical Development of the Taşağıl Subdistrict of Manavgat (1914-1973)

Abstract

The village of Taşahur (Taşağıl), located along the historical Kesikbeli route and affiliated with Manavgat, was established in the 17th century. Benefiting from its advantageous location along a major route, it emerged as a significant village in the region. Consequently, during the Ottoman era, a medrese (Islamic school) was established in Taşahur, and an elementary school was constructed by Tugayoğlu Cemal Bey in 1904. In 1914, when Manavgat was designated as a district center within the newly formed independent sub-governorate (Müstakil Mutasarrıflık) of the Teke Sanjak, Taşahur/Taşağıl was elevated to the status of a nahiye (subdistrict) center. Following this administrative change, key governmental institutions such as the Government Office, Telephone Exchange, and Municipal Office were established. During the Republican era, the subdistrict became home to all state institutions, including a boarding school serving students from surrounding villages. The subdistrict comprises both mountainous and lowland areas, with its economy primarily based on livestock breeding, cotton cultivation, and the production of pears and olives. Within the borders of Taşağıl lie several historical structures and ruins, including the Seljuk Bridge over the Köprü Stream, the Döşeme Road, Kargı Caravanserai, Beldibi Caravanserai, Atizi, Uçurmak, and Kesikbeli. This study aims to trace the administrative, economic, social, and cultural development of the Taşağıl subdistrict.

Keywords: Republican Era, Antalya, Manavgat, Taşağıl, Administrative Structure

Giriş

Cumhuriyet döneminde Manavgat kazasını idari, ekonomik, sosyal açılardan değerlendiren bazı çalışmalar daha önce yapılmıştır.¹ Bu çalışmayı yapmamızın amacı Manavgat kazasının Taşağıl nahiyesinin geçirdiği aşamaları tespit etmektir. Çalışmamıza başlangıç olarak Taşağıl nahiyesinin kuruluş tarihi olan 1914 yılı, bitiş yılı olarak Cumhuriyet'in 50. yılı olan 1973 yılı alınmıştır. Çalışmada önce Taşahurı/Taşahuru köyü üzerinde durulacak, sonra Taşağıl'ın idari süreci irdelenecektir. Ayrıca Taşağıl nahiyesinin ekonomik, sosyal ve kültürel durumu hakkında bilgi verilecektir. Çalışma yapılırken arşivler, resmi yayınlar, basın, hatıralar ve araştırma eserler kaynak olarak kullanılacaktır. Ayrıca saha araştırması izlenimleri ve yerel kaynaklarla güçlendirilecektir.

1. Taşağıl Adı

Prof. Dr. Tuncer Baykara'ya göre ağıl hayvanların kapatılıp korunduğu yer olup çok soğuk yerlerde daha kalıcı tesisler yapılmaktadır. Sağlam ağıllar yayladan ziyade daha çok kışlaklarda olmaktadır. Ağıl kelimesi muhtemelen avlu ile aynı kökten türemiştir. Mevlana'nın şiirlerinde ağıl olarak geçmektedir. XIII. yüzyıl belgelerinde ağıl son ekli bir hayli köy adı geçmektedir. Anlaşıyor ki ağıl son ekli yerler zamanla köyceğiz, köy ve nahiye gibi büyük iskan yerine dönüşmüştür. Günümüzde Kazak, Tatar, Başkurt ve daha birçok Türklerde köyün karşılığı olarak "avul" denmektedir. Anadolu'da çalışma konumuz olan Manavgat'ın Taşahur, Taşahur, Taşağıl köyü/nahiyesi bulunmaktadır.² Ayrıca 20 Mayıs 1933 tarihli kanundan öğrendiğimize göre Kocaeli Vilayeti'nin Hendek kazasına bağlı Taşağıl nahiyesi bulunmaktadır.³ 1831 nüfus sayımına göre Alaiye Sancağı Manavgat kazasında 98 nüfuslu Taşahur köyü kadı vardır.⁴ Ama Sadaret makamının 31 Ekim 1904 tarihinde Konya Vilayeti'ne yazdığı yazıda açık olarak Manavgat nahiyesine bağlı Taşağıl köyünde açılacak okul söz konusu edilmektedir.⁵ Teke Sancağı'na bağlı Manavgat kazasında 4 Mayıs 1914 tarihinde

¹ Muhammet Güçlü, "Cumhuriyet Döneminde Manavgat Kazası (1923-1950)," *USAD*, sayı 13 (Güz 2020): 149-212.

² Tuncer Baykara, *Türkiye'nin Sosyal ve İktisadi Tarihi (XI-XIV. Yüzyıllar)* (Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2000), 85.

³ Necdet Bilgi, "Cumhuriyet'in İlk Döneminde Mülki Yapının Gelişimi (1920-1950)," *Türkler*, cilt 17, ed. Hasan Celal Güzel, Kemal Çiçek ve Salim Koca (Yeni Türkiye Yayınları, 2002), 342.

⁴ Mehmet Ak, "19. Yüzyıl Nüfus Sayımlarına Göre Alaiye Sancağı," *SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, sayı 32 (Ağustos 2014): 84.

⁵ BOA., BEO., 2441/183001, 18 Teşrinievvel 320.

idari birim olarak Taşağıl ismi Merkez nahiyyeye bağlı 373 nüfuslu Taşahurı,⁶ Taşahuru⁷ şeklinde köy adı olarak geçmektedir. 1915 yılında yapılan idari düzenleme ve nüfus sayımında Taşahur nahiyesinin merkezi Taşahur köyü olup 203 erkek, 202 kadın olmak üzere 405 kişi yaşamaktadır.⁸ 1928 yılında yayınlanan Köylerimiz adlı eserde açık olarak nahiyyenin adı Taşağıl şeklinde geçmektedir.⁹

2. Kesikbeli Yolu ve Taşahuru/Taşağıl Köyü/Nahiye'nin Kuruluşu

Antalya'yı Konya'ya bağlayan önemli yollardan birisi de Kesikbeli yoludur. Söz konusu yol Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı devirlerinde II. Meşrutiyet dönemine kadar aktif olarak kullanılmıştır.¹⁰ Selçuklular Kesikbeli yolu üzerinde Taşağıl nahiyesi sınırlarında Kargı Han ile Beldibi Hanı inşa etmişlerdir. Taşağıl köyü Kesikbeli yolu ile Zerk yolunun kavşağında önce kışlak merkezinde ahır, ağıl olarak kurulmuş sonra köy statüsünü kazanmıştır. Örneğin XV. ve XVI. yüzyıla ait Osmanlı Arşiv belgelerine göre (1455-1555) Taşağıl nahiyesi ve köyleri o dönemde genelde Manavgat kazası Atabey nahiyesine bağlı bulunmaktadır. Atabey nahiyesinin merkezi Atabey (Bereketlü), Bazarcı, Büklüce, Kızıldağ, Çardak, Niğidli, Kargı, Peri, Sağırın, Perakende gibi köyleri olmakla beraber Taşahır/Taşahur/Taşağıl adlı bir köy bulunmamaktadır.¹¹ Bu durumda Taşahur köyü XVI. yüzyıldan sonra kurulmuş olmalıdır. Belki de aşiretler tarafından yerinin Kepez şeklinde biraz dik olması hasebiyle kışlak ahır/ağıl olarak veya Tugayoğullarının çalışanları veya ortakçıları tarafından geçici yerleşim yeri olarak kurulmuş olabilir. Cumhuriyet'in 50. yıldönümü için hazırlanan sayfa numarası olmayan Manavgat kitabının köyler bölümünde Taşağıl nahiyesinin kuruluşunun 1600 yılına kadar uzandığı, kurucularının Celiloğulları ile Hamzaogulları olduğu vurgulanmaktadır.¹² XIX. yüzyılda Alaiye Sancağı Manavgat kazasına bağlı köyler arasında Taşahur karyesi görülmektedir. Taşahur'da 1830-1831'de 98, 1833-1834'de 101 ve 1840-1844'de 32 hanede 100 nüfus kaydı bulunmaktadır. Beydiğin karyesinde 1830-1831'de 79, 1833-1834'de

⁶ Kerim Sarıçelik, "Teke (Antalya) Sancağı'nın Konya Vilayetinden Ayrılarak Bağımsız Hale Getirilmesi ve İdari Yönden Yeniden Düzenlenmesi," *Bilig*, sayı 93 (Bahar 2020): 99.

⁷ Muhammet Güçlü, "Müstakil (Antalya) Sancağı'nın Kurulması ve İdari Düzenlemeye İlişkin Bir Belge," *Adalya*, sayı II (1997): 296.

⁸ Mehmet Ak, "Antalya'da İdari Yapı ve Nüfus (1915)," *Adalya*, sayı XVII (2014): 328.

⁹ Dahiliye Vekaleti, *Son Teşkilatı Mülkiyede Köylerimizin Adları* (İstanbul, 1928), 142.

¹⁰ Muhammet Güçlü, "Antalya (Pamphylia) Bölgesinde Yollar: Kesikbeli Yolu ve Son Yüzyıldaki Durumu," *Adalya*, sayı V (2001-2002): 237-248.

¹¹ Behset Karaca, *XV. ve XVI. Yüzyıllarda Manavgat Kazası* (Fakülte Kitabevi, 2009), 87-98, 251-283.

¹² *Manavgat Tarih ve Turizm*, der. Orhan Tunçdemir (Manavgat Matbaası, bty.), (Manavgat Belediyesi tarafından Cumhuriyet'in 50 Yılı Onuruna yayınlanmıştır), bkz. Köyler Kısmı.

87, 1840-1844'de 22 hanede 85 nüfus kaydı vardır.¹³ 1864 yılında yürürlüğe giren İdare-i Vilayet Kanunu'na göre Alaiye Sancağı kaldırılarak Manavgat kazası ve bağlı birimleri Teke Sancağı'nın bünyesine geçti.

1873-1874 Yılında Alaiye Kazası Manavgat Nahiyesi'ne Bağlı Olup Gelecekte Taşahur Nahiyesine Bağlanacak Köylerin Nüfusu ve Hane Sayısı¹⁴

Köy Adı	Nüfusu	Hane Sayısı
Zeyve Köyü	52	22
Hocalar Köyü	15	7
Taşahur Köyü	81	31
Niğit ve Kücüler Köyü	40	24
Bereket Köyü	13	14
Çakış Köyü	20	9
Kızıldağ Köyü	129	45
Bucak (Karabucak) Köyü	15	5
Sağırın Köyü	24	13
Kebaz (Kepez)	91	39
Çardak Köyü	154	55
Fettahlı Aşireti	334	98
S(Ç)olaklı Aşireti	81	46
Perakende Aşireti	238	73

Bu listede 12 köy ile 3 aşiret adı geçmektedir. Ama bazı araştırmalar aynı kaynağı kullanıp, Büklüce ile Beydiğin köyünün hane ve nüfus verisi (Konyalı, Niğit ve Büklüce 24 hane, 40 nüfus, Karaganlar köyü ile Deyirmenözü köyü arasında Beydiğin köyü 20 hane, 56 nüfus; Konyalı-Yıldız, Büklüce) verilmektedir.¹⁵ 1289 ve 1290 yıllarına ait 5. ve 6. Konya Vilayet Salnamesi'ne

¹³ Ak, "19. Yüzyıl Nüfus Sayımlarına Göre Alaiye Sancağı", 84.

¹⁴ *Salname-i Vilayet-i Konya*, Def'a: 5, (12)89, Konya Vilayet Matbaasında Tab' Edilmiştir, 196-198; *Salname-i Vilayet-i Konya*, Def'a: 6, (12)90, Konya Vilayet Matbaasında Tab' Edilmiştir, 204-206.

¹⁵ İbrahim Hakkı Konyalı, *Alanya Tarihi-Turistik Klavuzu*, yay. haz. Alanyalı M. Ali Kemaloglu, redaktör Faruk Nafiz Koçak (Alanya Ticaret ve Sanayi Odası-Alanya Kültür Sanat ve Turizm

bakmamıza rağmen söz konusu köylerin adının geçmediği görülmüştür. Beydiğin'in köyünün geçtiği belirtilen sırada “Karağniler, Buz@mahan, Değirmen” köylerinin adı sıralanmıştır. Beydiğin köyü ilk defa Kesikbeli'nin batı tarafında Kızıldağ'da yerleşmelerinden ve sınırda olmasından dolayı İbradı nahiyesi ile Beşkonak nahiyesinin köylerine de bakmamıza rağmen oralarda da kaydının olmadığı görülmüştür. Sanırım Büklüce ve Beydiğin köyleri yazılırken unutulmuştur.

II. Meşrutiyet devrinde Teke Sancağı müstakil hale getirilirken Taşahur köyü Manavgat kazası Merkez nahiyyeye bağlı köy iken Taşhur nahiyesi yapılmıştır. Bu işlem şöyle olmuştur. 17 Aralık 1914 tarihinde Müstakil Teke Sancağı Umumi Meclis'i toplanarak Manavgat kazası Merkez nahiyyeye bağlı olan 373 nüfuslu Taşahurı/Taşahuru/Taşagıl köyünü nahiye merkezi haline getirmiştir. Bu işlemi Teke Umumi Meclisi, İdare-i Vilayet Kanunu'nun 3. maddesi gereği yaptığı için irade-i seniyye kararı gerekmektedir.¹⁶ Padişah tarafından Teke Umumi Meclisi'nin söz konusu kararı ne zaman onandı tespit edilememiştir. Ama Antalya'nın 1915 yılında idari ve nüfus durumunu gösteren belgede Manavgat kazasına bağlı Taşahuru nahiyesi kaydı bulunmaktadır.

1915 Yılında Taşahuru Nahiyesi'nin İdari ve Nüfus Durumu¹⁷

Köyün Adı	Yeni Adı	Erkek	Kadın	Toplam
Taşahur Karyesi	Taşagıl	203	202	405
Bereket Karyesi	-	41	37	78
Büklüce Karyesi	-	41	29	70
Çardak Karyesi	-	136	139	275
Çakış Karyesi	-	84	82	166
Çolaklı Aşireti	-	327	339	666
Hocalar Karyesi	-	50	45	95
Kızıldağ Karyesi	-	190	222	412
Kısalar Karyesi	-	47	43	90
Mecidiye Karyesi	-	44	40	84

Vakfı Yayını, 2016), 282; İ. Hakkı Konyalı-Ali Yıldız, *Abideleri ve Kitabeleri ile Manavgat Tarihi*, der. ve yay. haz. Ali Yıldız (Manavgat Ticaret ve Sanayi Odası Yayını, 2010), 340.

¹⁶ Sarıçelik, “Teke (Antalya) Sancağı'nın Konya Vilayetinden Ayrılarak Bağımsız Hale Getirilmesi...”, 99, 102-103.

¹⁷ Ak, “Antalya'da İdari Yapı ve Nüfus (1915)”, 328.

Niğit Karyesi	Denizyaka	94	97	191
Beydiğin Karyesi	-	189	154	343
Fettahlı Aşireti	-	234	244	478
Seki Karyesi	Evrenseki	50	55	105
Kalemler Karyesi	-	64	54	118
Sirt Karyesi	-	123	195	318
Perakende Karyesi	-	124	109	233
Toplam	-	2041	2086	4127

Yukarıda ki tabloya göre Taşahuru nahiyesinin nahiye merkezi Taşahur dahil 17 köyü ve 4127 nüfusu vardır. Bunun iki tanesi Çolaklı ve Fettahlı Aşireti şeklinde kayıtlıdır. Teke Mutasarrıfı (Edhem Bey), 11 Şubat 1917 tarihinde Dahiliye Vekaleti'ne yazdığı yazıda Manavgat kazasının Çakış köyünün bir mahallesi olan otuz haneli Sağır-ını mahallesinin bağlı olduğu köye üç buçuk saat, Taşağıl köyünün yirmi haneli bir mahallesi olan Kaymaz mahallesinin ise bir saat uzaklıkta olduğunu, adı geçen mahalle sakinlerinin köyleriyle bağlantı kurmakta zorlandıklarını, sosyal münasebetlerde müşkülata maruz kalmaları sebebiyle söz konusu mahallelerin Sağır-ını ve Kaymaz adlarıyla köy haline getirilmesi hususuna İdare-i Vilayet Kanunu'nun üçüncü maddesi gereği Liva Umumi Meclisi'nce karar verildiğini, keyfiyetin mahalline tebliğ edildiğini arz etmektedir. Bunun üzerine Dahiliye Nazırı Talat Paşa, Teke Mutasarrıfı Edhem Bey'e 24 Şubat 1917 tarihinde yazdığı yazıda 29 Aralık 1913 tarihli umumi talimatname ve 10 Ocak 1916 tarihli yazı ile tekrar bildirildiği gibi "*Elliyе dun (aşağı) haneden mürekkep olmak üzere köy teşkili caiz olmayacağı*" belirtildiğinden Manavgat kazasının otuzar, yirmişer haneli Çakış ve Taşağıl köylerine mensup Sağır-ını ve Kaymaz mahallelerinin köy haline getirilmesi uygun değildir demektedir.¹⁸ Böylece Sağır-ını ve Kaymaz mahallelerinin köy olması teşebbüsü bizzat İçişleri Bakanı Talat Paşa tarafından kanun-yönetmelik gereği uygun görülmemiştir. Ayrıca Teke Mutasarrıf Vekili Ali Vefa Bey, 20 Nisan 1918 tarihinde Dahiliye Vekaleti Celilesine "*Taşağıl nahiyesi hükümet konağında kazaen ihrak (yangın) olduğuna dair*" bir yazı yazmıştır. Ali Vefa Bey yazısında yangının bir suikast neticesi değil, gece telefon dairesinde yakılan çıradan çıktığını, evrak

¹⁸ BOA., DH. İUM., 45.3.72.1.

ve defterlerin tamamının kurtarıldığını, Manavgat kaymakamlığından alınan bilgidir bu durumun anlaşıldığını bildirmektedir.¹⁹

Cumhuriyet'in ilanından sonra müstakil mutasarrıflık ile sancaklara da vilayet denilmiştir. 1924 yılında ülkede 74 vilayet bulunmaktadır. Bunun birisi de Antalya Vilayeti olup, Taşahur/Taşağıl nahiyesi Manavgat kazası aracılığıyla Antalya Vilayeti'ne bağlıdır.²⁰ Dahiliye Vekaleti'nin Köylerimiz adlı eserine göre 1928 yılında Manavgat kazası Taşağıl nahiyesine bağlı Bereket ve Mecidiye, Beğdiğin, Büklüce, Perakende Aşireti, Peri ve Zive (Zeyve), Çardak, Çakış, Çolaklı Aşireti, Hocalar, Taşağıl, Fettahlı Aşireti, Karabucak, Kızıldağ, Kısalar, Kipaz (Kepaz) ve Sağır-in, Niğit olmak üzere 16 köyü olup bunun ikisi Çolaklı ve Fettahlı aşireti adını taşımaktadır.²¹ 1932 Yılında Manavgat Kazası Taşağıl Nahiye merkezinde 90 hane, 1 han, 1 dükkan, 1 yağhane, 1 kahvehane, 1 mektep, 1 Resmi bina olmak üzere toplam 99 birim bulunmaktadır.²² Burada geçen resmi bina nahiye müdürlüğü binası olmalıdır. Dahiliye Vekaleti Arşivinde bulunan ve Manavgat Kaymakamı'nın imzasını taşıyan 22 Nisan 1936 tarihli belgeye göre Taşağıl nahiyesinin köyleri ve hane sayıları şöyledir. Büklüce 30? (mürekkep döküldüğü için net değildir), Kısalar 34, Çardak 95, Beydiğin 49, Kızıldağ 68, Perakende 19, Çakış 112, Çardak 70, Kızıldağ 179, Peri Zeyve 72, Niğit 103, Hocalar 42, Bereket 55, Karabucak 57, Kepez Sağırın 58, Gündoğdu 98 hane bulunmaktadır. Belgeye göre Taşağıl nahiyesine bağlı köylerin mahallesini bulunmamaktadır. Toplam 1110 hane olduğuna göre $1110 \times 5 = 5550$ nüfus olduğu söylenebilir. Kızıldağ ve Çardak köylerinin iki kere yazıldığı ve hane sayılarının farklı olduğu görülmektedir. Ama Taşağıl nahiye merkezi olan Taşağıl, Mecidiye köyü ile Çolaklı ve Fettahlı Aşireti'nin kaydının burada olmadığını, Perakende Aşireti Perakende adıyla kayıt edilmiş olmakla beraber hane sayısını 19 olarak görüyoruz.²³ Cumhuriyet'in XV. yılı olan 1938 yılında Taşağıl Kamunbayı (Nahiye Müdürü) Hulki Yıldırım, Beşkonak Kamunbayı Ruhi Akboğa idi.²⁴ Taşağıl Kamunbayı olan Hulki Yıldırım aynı yıl Serik kazası Kaymakam Vekilliği, 1939 yılında Ankara Vilayeti Ayaş kazası Gündül nahiye müdürlüğü görevlerine getirilmiştir. Serik kazasında Kaymakam Vekili iken evkafa ait cami sınırında yapılan iki dükkânın CHP adına tescili sırasında imzası olduğu gerekçesi ile

¹⁹ BOA., DH. EUM., 6. Şb. 36.12.

²⁰ Tuncer Baykara, "Cumhuriyet Döneminde Türkiye Mülki Taksimatının Gelişmesi," *Hacettepe Beşeri Bilimler Dergisi* 10, sayı 3 (Haziran 1980), 116-120.

²¹ Dahiliye Vekaleti, *Son Teşkilatı Mülkiyede Köylerimizin Adları*, 142.

²² *Antalya 1932*, haz. Muhammet Güçlü (Er Yayıncılık, 2018), 41-42.

²³ Dahiliye Vekaleti Arşivi, Vilayetler İdaresi Umum Müdürlüğü, 22. 4. 1936 tarihli Manavgat Kaymakamlığı'nın teşkilat-ı mülkiyeyi gösteren belgesi.

²⁴ *Türk Akdeniz*, sayı 11-12 (29 İlkteşrin 1938), (Antalya Halkevi Dergisi, Cumhuriyet'in 15. Yılı Sayısı), 148.

hakkında soruşturma açılmış ve Antalya Vilayeti'nin 2 Şubat 1940 tarihli men-i muhakeme kararı ile hakkındaki işlem durdurulmuştur.²⁵

3. Taşağıl Nahiyesi'nin Kuruluş Sırasına Göre Köyleri

İzmir Şimendüfer Mektebi mezunu ve şehir tarihi çalışmaları ile bilinen İbrahim Hakkı Konyalı²⁶ 1972 yılında köy köy dolaşarak Abideleri ve Kitabeleri ile Manavgat Tarihi adlı eserini oluşturmuştur. Ama bu eser uzun süre basılamamış, yazma olarak aile arşivinde bulunmuştur. Bu arada Cumhuriyet'in 50. yılında Orhan Tunçdemir'in derlediği Manavgat Tarih ve Turizm adlı eser Manavgat Belediyesi tarafından yayınlanmıştır. Özellikle köyler bölümü İ. Hakkı Konyalı'nın yazma eseri ile büyük benzerlikler göstermektedir. İ. Hakkı Konyalı'da bulunmayan köyler Orhan Tunçdemir'in hazırladığı çalışmada da bulunmamaktadır. Ama eserin herhangi bir yerinde nedense İ. Hakkı Konyalı ve Manavgat Tarihi üzerine yaptığı çalışmadan söz edilmemektedir.²⁷

Bereket: Atabey köyünün adı 1455 yılından itibaren Osmanlı Arşiv belgelerinde geçmektedir. Köyün bazı ürünlerinden alınan öşür miktarı ve hasılı 16565 idi. 1555 yılında Manavgat kazası Atabey nahiyesine bağlı Atabey köyü için “*Bereketlü demekle maruftur*” kaydı bulunmaktadır. Söz konusu yılda Atabey (Bereketlü) köyünün hububat ve benzeri hasılı 7370 idi.²⁸ Alaiye Sancağı Manavgat kazasına bağlı 1830-1831 yılında Bereket köyünde 23 erkek nüfus, 1840-1844 yılında 6 hanede 13 erkek nüfus kaydı bulunmaktadır.²⁹ 1915 nüfus ve idari durum verilerine göre Taşahur nahiyesine bağlı Bereket köyünde 41 erkek, 37 kadın olmak üzere 78 nüfus yaşamaktadır.³⁰ Cumhuriyet döneminde Taşağıl nahiyesine bağlı Bereket ve Mecidiye köyü beraber yazılmıştır.³¹ Cumhuriyet'in 50. yılında Taşağıl bucağına bağlı köyde 1008 nüfus kişi yaşamaktadır.³² Bereket köyünün Hacı Köyü, Arap Beleni, Ağaçiçi, Yılanlı Tepe mahallelerinde eski yapı ve mezarlıklar bulunmaktadır.³³

²⁵ Muhammet Güçlü, “II. Dünya Savaşı Sırasında Cumhuriyet Halk Partisi Serik Teşkilatı ve Halkevi'nin İnşası,” *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi* 17, sayı 35 (2017 Güz): 254-258.

²⁶ Konyalı, *Alanya Tarihi-Turistik Klavuzu*.

²⁷ *Manavgat Tarih ve Turizm*, Köyler Kısmı; Konyalı ve Yıldız, *Abideleri ve Kitabeleri ile Manavgat Tarihi*, 122-161.

²⁸ Karaca, XV. ve XVI. Yüzyıllarda *Manavgat Kazası*, 44, 251, 282

²⁹ Ak, “19. Yüzyıl Nüfus Sayımlarına Göre Alaiye Sancağı”, 84.

³⁰ Ak, “Antalya'da İdari Yapı ve Nüfus (1915)”, 328.

³¹ Dahiliye Vekaleti, *Son Teşkilatı Mülkiyede Köylerimizin Adları*, 142.

³² *Manavgat Tarih ve Turizm*, Köyler kısmı.

³³ Konyalı ve Yıldız, *Abideleri ve Kitabeleri ile Manavgat Tarihi*, 125.

Sağırın/Sağır-İni: Sağırın köyü 1455 yılından itibaren Osmanlı belgelerinde geçmektedir. Söz konusu yılda köyün öşür ve hasılı 1979 idi. 1530 tahririnde Sağırın köyünde 117 hane, 4473 hasıl kaydı bulunmaktadır.³⁴ Fatih Sultan Mehmet zamanında 16 Mayıs 1475 tarihinde hazırlanan Suret-i Defter-i İcmal-i Vilayet-i Alaiye adlı deftere göre Manavgat'a bağlı Sağır İni köyünde 60 hane bulunmaktaydı.³⁵ Alaiye Sancağı Manavgat kazasına bağlı Sağırın köyünde 1840-1844 yılında 17 hanede 40 nüfus yaşamaktadır.³⁶ 1915 nüfus sayımına göre Beşkonak nahiyesine bağlı Sağırın köyünde 75 erkek, 75 kadın olmak üzere 150 nüfus yaşamaktadır.³⁷ Sağırını köyü sakinleri Çakış Çiftliği'nde çalışmalarından ötürü bir ara Çakış köyüne bağlanmış olacak ki 1917 yılının başında köy yapılması için teklif edilmiş, ama Dahiliye Nezareti tarafından köy olma kriterine uymadığı için kabul edilmemiştir.³⁸ Cumhuriyet döneminde Taşağıl nahiyesine bağlanan köyün adı "Kepaz ve Sağırın" şeklinde geçmektedir.³⁹ Sağırın köyü İ. Hakkı Konyalı ve Orhan Tunçdemir'de bulunmamaktadır.

Kepez/Kepezlülü: 1455 yılından itibaren Kepez köyünün adı Osmanlı belgelerinde geçmektedir. Örneğin 1455 yılında Kepezlülü köyünün hasılı 3102 idi.⁴⁰ Fatih Sultan Mehmet zamanında 16 Mayıs 1475 tarihinde hazırlanan Suret-i Defter-i İcmal-i Vilayet-i Alaiye adlı deftere göre Manavgat'a bağlı Kepez köyünde 110 hane bulunduğu kaydedilmektedir.⁴¹ 1530 yılında ise Kepez köyünde 102 hane olup, hasılı 5000 idi.⁴² Kanuni Sultan Süleyman devrinde H.937/M.1530 yılında yapılan Alaiye Sancağı vakıfları kaydında "Kepez karyesinde Çatal Seydi Zaviyesi Vakfı" geçmektedir.⁴³ Alaiye Sancağı Manavgat kazasına bağlı Kepez köyünde 1830-1831 yılında 83, 1833-1834 yılında 92 nüfus kaydı bulunmaktadır. 1840-1844 yılında Kepez ve Zahmadin köyünde 43 hanede 103 nüfus bulunmaktadır.⁴⁴ 1915 nüfus sayımına göre Beşkonak nahiyesine bağlı Kepez köyünde 150 erkek, 157 kadın olmak üzere 307 nüfus bulunmaktadır.⁴⁵ Cumhuriyet döneminde Taşağıl nahiyesine bağlanan köyün adı "Kepaz ve

³⁴ Karaca, XV. ve XVI. Yüzyıllarda Manavgat Kazası, 252, 256-257.

³⁵ M. Akif Erdoğan, *Fatih Sultan Mehmed Zamanında Ala'iyye Sancağı: 1475 Tarihli Suret-i Defter-i İcmal-i Vilayet-i Ala'iyye (Metin ve İnceleme)*, yay. haz. Faruk Nafiz Koçak (Alanya Kültür Sanat ve Turizm Vakfı-Alanya Ticaret ve Sanayi Odası Yayını, 2013), 75.

³⁶ Ak, "19. Yüzyıl Nüfus Sayımlarına Göre Alaiye Sancağı", 84.

³⁷ Ak, "Antalya'da İdari Yapı ve Nüfus (1915)", 329.

³⁸ BOA., DH. İUM., 45.3.72.1.

³⁹ Dahiliye Vekaleti, *Son Teşkilatı Mülkiyede Köylerimizin Adları*, 142.

⁴⁰ Karaca, XV. ve XVI. Yüzyıllarda Manavgat Kazası, 252.

⁴¹ Erdoğan, *Fatih Sultan Mehmed Zamanında Ala'iyye Sancağı*, 75.

⁴² Karaca, XV. ve XVI. Yüzyıllarda Manavgat Kazası, 256-257.

⁴³ Konyalı, *Alanya Tarihi-Turistik Klavuzu*, 282-284.

⁴⁴ Ak, "19. Yüzyıl Nüfus Sayımlarına Göre Alaiye Sancağı", 84.

⁴⁵ Ak, "Antalya'da İdari Yapı ve Nüfus (1915)", 329.

Sağırın” şeklinde geçmektedir.⁴⁶ Kepez köyü İ. Hakkı Konyalı ve Orhan Tunçdemir’de bulunmamaktadır.

Peri: Peri köyünün kaydı 1455 yılından itibaren Osmanlı belgelerinde geçmektedir. Söz konusu yılda köyün öşür ve hasılı 1684 idi.⁴⁷ Fatih Sultan Mehmet zamanında 16 Mayıs 1475 tarihinde hazırlanan Suret-i Defter-i İcmal-i Vilayet-i Alaiye adlı deftere göre Manavgat’a bağlı Peri köyünün 36 hanesi bulunmaktadır.⁴⁸ 1831 nüfus sayımında Peri köyü kaydına rastlanmazken, Zeyve’de 1830-1831 yılında 59 erkek nüfus, 1840-1844 yılında 24 hanede 51 erkek nüfus kadı bulunmaktadır.⁴⁹ 1915 yılı nüfus verisine göre Peri mea Zeyve köyü Manavgat kazası Merkez nahiyesine bağlı olup 96 erkek, 87 kadın olmak üzere 183 nüfus yaşadığı görülmektedir.⁵⁰ Cumhuriyet döneminde de Peri ve Zeyve köyü şeklinde geçmektedir.⁵¹ İ. Hakkı Konyalı’ya göre köyün adı Perizeyve şeklinde geçmektedir. Eski tabirle Peri mea Zeyve idi. Peri adlı Manavgat’a 20 km uzaklıkta bir de mahallesi vardır. Her iki yerleşimde ayrı muhtarlıktır. Köyün içme suyu bulunmadığından 40 kadar kuyudan temin edilir. Köprü Suyu kanalı Gündoğdu’da kaldığı için arazisi kurak ve verimsizdir. Köyün camisi ve ilkokulu vardır. Köyde pamuk, yulaf, susam ve zeytin üretilir. Boyalı İn, Faslikenli (Fesleğenli) Çeşme, Yarımcı Boğazı’nda harabe ve mezar bulunur. Cumhuriyet döneminde köyün adı Yavrudoğan olmuştur.⁵²

Perakende: Köyün adı 1455 yılı tahrir defterlerinde geçmekte olup bazı ürünlerinin hasılı 1941 idi.⁵³ Fatih Sultan Mehmet zamanında 16 Mayıs 1475 tarihinde hazırlanan Suret-i Defter-i İcmal-i Vilayet-i Alaiye adlı deftere göre Manavgat’a bağlı Perakende köyünün 80 hanesi bulunmaktadır.⁵⁴ 1840-1844 yılında Perakende Cemaati 45 hane, 120 nüfus olarak kaydedilmiştir.⁵⁵ 1915 yılında Taşahur nahiyesi Perakende köyünde 124 erkek, 109 kadın olmak üzere 233 nüfusa sahiptir.⁵⁶ Cumhuriyet’in başlarında Taşağıl nahiyesinde Perakende Aşireti kaydı bulunmaktadır.⁵⁷ Köy Perakende Aşireti’nin yerleştirilmesi ile

⁴⁶ Dahiliye Vekaleti, *Son Teşkilatı Mülkiyede Köylerimizin Adları*, 142.

⁴⁷ Karaca, XV. ve XVI. Yüzyıllarda Manavgat Kazası, 252.

⁴⁸ Erdoğan, *Fatih Sultan Mehmed Zamanında Ala’iyye Sancağı*, 61.

⁴⁹ Ak, “19. Yüzyıl Nüfus Sayımlarına Göre Alaiye Sancağı”, 84.

⁵⁰ Ak, “Antalya’da İdari Yapı ve Nüfus (1915)”, 328.

⁵¹ Dahiliye Vekaleti, *Son Teşkilatı Mülkiyede Köylerimizin Adları*, 142.

⁵² Konyalı ve Yıldız, *Abideleri ve Kitabeleri ile Manavgat Tarihi*, 161; *Manavgat Tarih ve Turizm*, Köyler kısmı.

⁵³ Karaca, XV. ve XVI. Yüzyıllarda Manavgat Kazası, 252.

⁵⁴ Erdoğan, *Fatih Sultan Mehmed Zamanında Ala’iyye Sancağı*, 54.

⁵⁵ Ak, “19. Yüzyıl Nüfus Sayımlarına Göre Alaiye Sancağı”, 85.

⁵⁶ Ak, “Antalya’da İdari Yapı ve Nüfus (1915)”, 328.

⁵⁷ Dahiliye Vekaleti, *Son Teşkilatı Mülkiyede Köylerimizin Adları*, 142.

oluşturmuştur. Deniz kenarında bulunan köyün 1970 yılında 131 nüfusu vardır. Köyün içinde tarihi bir çeşme bulunmaktadır.⁵⁸

Kızıldağ: Kızıldağ köyü 1455 Osmanlı Tahrir defterinde adı geçmekte olup bazı ürünlerinden alınan öşür ve hasılı 2243 idi. Kızıldağ köyünde buğday ile arpa üretilmektedir. 1555 yılı kayıtlarına göre Kızıldağ ile Çardak köylerinin buğday ve benzeri ürünlerinin hasılı 4814 idi.⁵⁹ Fatih Sultan Mehmet zamanında 16 Mayıs 1475 tarihinde hazırlanan Suret-i Defter-i İcmal-i Vilayet-i Alaiye adlı defterde Kızıl Dağ köyü hakkında “tabi’-i Manavgad hanesi zıkr olmuştur, hasılı 1633” ibaresi bulunmaktadır.⁶⁰ 1830-1831 yılında Kızıldağ köyünde 148 erkek, 1833-1834 yılında 163 erkek, 1840-1844 yılında 49 hanede 136 erkek nüfus yaşamaktadır.⁶¹ 1915 yılında ise 190 erkek, 222 kadın olmak üzere 412 nüfus bulunmaktadır.⁶² 1928 yılında Taşağıl nahiyesinde Kızıldağ köyü bulunmaktadır.⁶³ İ. Hakkı Konyalı Kızıldağ köyüne eski Perakende köyü demektedir. Ama bu bilgi yukarda görüldüğü gibi doğru değildir. Deniz kenarında olup 1970 yılında 560 nüfusu vardır. Köyün münbit arazileri Köprü Çayı’ndan gelen sol kol kanalı ile sulanmaktadır. Köyde Narlıkuyu mevkiinde harabeler bulunmaktadır.⁶⁴

Niğit: 1455 yılına ait Osmanlı Tahrir defterinde köyün adı Niğüdlü olarak hububat öşrü ve diğer gelirlerin dışındaki verilerde geçmektedir. 1530 ve 1555 yılı tahririnde de geçmektedir. 1555 yılında hububat ve benzeri öşürü 4281 idi.⁶⁵ Niğit köyünde 1830-1831 yılında 39 erkek, 1833-1834 yılında 49 erkek nüfus, 1840-1844 yılında Niğit ile Yonmataş köyünde 21 hanede 48 erkek nüfus kaydı bulunmaktadır.⁶⁶ 1915 yılında Taşahur nahiyesinde Niğit köyünde 94 erkek, 97 kadın olmak üzere 191 nüfus yaşamaktadır.⁶⁷ Cumhuriyet döneminin başlarında Taşağıl nahiyesinde Niğit köyü kaydı vardır.⁶⁸ Cumhuriyet döneminde adı Denizyaka olup 140 hanede 1796 kişi yaşamaktadır. Köyün cami ve ilkokulu bulunmaktadır. Köyde içme suyu sekiz çeşme ve tazyikli su ile sağlanmaktadır. Evleri taş yapı ve kiremit ile örtülüdür. Köyün arazisi Köprü Çayı’ndan gelen kanal ile sulanmaktadır. Köyde pamuk ve buğday ekilmektedir. Köyün İlarma mahallesi halkı Akseki’den gelirirken köylerinin adını da getirmişlerdir. Köyün

⁵⁸ *Manavgat Tarih ve Turizm*, Köyler kısmı.

⁵⁹ Karaca, XV. ve XVI. Yüzyıllarda *Manavgat Kazası*, 251-252, 283.

⁶⁰ Erdoğan, *Fatih Sultan Mehmed Zamanında Ala’iyye Sancağı*, 75.

⁶¹ Ak, “19. Yüzyıl Nüfus Sayımlarına Göre Alaiye Sancağı”, 84.

⁶² Ak, “Antalya’da İdari Yapı ve Nüfus (1915)”, 328.

⁶³ Dahiliye Vekaleti, *Son Teşkilatı Mülkiyede Köylerimizin Adları*, 142.

⁶⁴ Konyalı ve Yıldız, *Abideleri ve Kitabeleri ile Manavgat Tarihi*, 144.

⁶⁵ Karaca, XV. ve XVI. Yüzyıllarda *Manavgat Kazası*, 253-259, 282.

⁶⁶ Ak, “19. Yüzyıl Nüfus Sayımlarına Göre Alaiye Sancağı”, 84.

⁶⁷ Ak, “Antalya’da İdari Yapı ve Nüfus (1915)”, 328.

⁶⁸ Dahiliye Vekaleti, *Son Teşkilatı Mülkiyede Köylerimizin Adları*, 142.

deniz kenarında bir iskelesi bulunmaktadır. İskele bölgesinde Roma ve Bizans devirlerine ait para ve sikkeler bulunmuştur. Arap gemiciler burada çay, kahve ve şeker karşılığında kereste satın almışlardır.⁶⁹

Çardak: Çardak köyünün adı 1455 tahririnde geçmemektedir. 1530 köyler ve hasılı tahririnde ise Çardak adı Kızıldağ ile geçmekte, hane sayısı 60, hasılı 3500 idi. 1555 yılında hububat ve benzeri ürünlerde Çardak köyünün hasılı Kızıldağ ile beraber 4814 idi.⁷⁰ 1830-1831 yılında Çardak köyünde 96 erkek nüfus, 1833-1834 yılında 115 erkek, 1840-1844 yılında 49 hanede 93 erkek nüfus bulunmaktadır.⁷¹ 1915 yılında Taşahur nahiyesi Çardak köyünde 136 erkek, 139 kadın olmak üzere 275 nüfus vardır.⁷² 1928 yılında Taşağıl nahiyesi Çardak köyü kaydı bulunmaktadır.⁷³ Ama İ. Hakkı Konyalı ile Orhan Tunçdemir'in eserinde Çardak köyü kaydı bulunmamaktadır. Çardak köyünden Ziraat, Çevre Mühendisliği alanında Prof. Dr. Hasan Merdun yetişmiştir.

Büklüce: 1455 ve 1530 tahririnde bazı ürünlerden alınan öşür ve köy kaydında adı geçmemektedir. 1555 yılı köy kaydında Büklüce köyünün adı geçmektedir. Köyün nefer sayısı 21 idi. 1555 yılında hububat ve benzeri ürünlerinin öşrü 4265 idi.⁷⁴ 1830-1831 yılında 15, 1833-1834 yılında 17, 1840-1844 yılında 7 hanede 12 erkek nüfus kaydı bulunmaktadır.⁷⁵ 1915 yılında Taşahur nahiyesinde 41 erkek, 29 kadın olmak üzere 70 nüfus vardır.⁷⁶ Cumhuriyet'in ilk yıllarında Büklüce köyü kaydı bulunmaktadır.⁷⁷ 1972 yılında köyün küçük bir mescidi ile ilkokulu bulunmaktadır. Köyün tazyikli suyu ve akan çeşmeleri vardır. Köy, Köprü Çayı'nın bir bükünde eski bir kabristanda kurulduğu için Büklüce denilmektedir. Köyde şimdi olmayan Gölcük denen bir su birikintisi bulunmaktaydı.⁷⁸ Cumhuriyet'in 50. yılında Büklüce köyünde 782 kişi yaşamaktadır. Köyün Dikmen Tepesi, Sarıçubuk, Ada, Sulanır ve Köyalı semtleri vardır. Köy tarihi kalıntılar üzerinde kurulmuş olup, içme suyu vardır.⁷⁹

⁶⁹ Konyalı ve Yıldız, *Abideleri ve Kitabeleri ile Manavgat Tarihi*, 131-132; *Manavgat Tarih ve Turizm*, Köyler kısmı.

⁷⁰ Karaca, XV. ve XVI. Yüzyıllarda Manavgat Kazası, 259, 283.

⁷¹ Ak, "19. Yüzyıl Nüfus Sayımlarına Göre Alaiye Sancağı", 84.

⁷² Ak, "Antalya'da İdari Yapı ve Nüfus (1915)", 328.

⁷³ Dahiliye Vekaleti, *Son Teşkilatı Mülkiyede Köylerimizin Adları*, 142.

⁷⁴ Karaca, XV. ve XVI. Yüzyıllarda Manavgat Kazası, 268, 282.

⁷⁵ Ak, "19. Yüzyıl Nüfus Sayımlarına Göre Alaiye Sancağı", 84.

⁷⁶ Ak, "Antalya'da İdari Yapı ve Nüfus (1915)", 328.

⁷⁷ Dahiliye Vekaleti, *Son Teşkilatı Mülkiyede Köylerimizin Adları*, 142.

⁷⁸ Konyalı ve Yıldız, *Abideleri ve Kitabeleri ile Manavgat Tarihi*, 125.

⁷⁹ *Manavgat Tarih ve Turizm*, Köyler kısmı.

4. XV. ve XVI. Yüzyıl Tahrir Defterlerinde Adı Geçmeyen Köyler

Hocalar: XV. ve XVI. Yüzyıl Osmanlı belgelerinde kaydına rastlanmamıştır. Alaiye Sancağı Manavgat kazasında 1830-1831 yılında 30 erkek nüfusu, 1833-1834 yılında 31 erkek nüfusu, 1840-1844 yılında 12 hanede 27 erkek nüfus kaydı bulunmaktadır.⁸⁰ 1915 yılında Manavgat kazası Taşahur nahiyesi Hocalar köyünün 50 erkek, 45 kadın olmak üzere 95 nüfusu vardır.⁸¹ 1928 yılında Taşağıl nahiyesinin Hocalar köyü kaydı geçmektedir.⁸² Cumhuriyet'in 50. yılında 448 nüfusu bulunmaktadır. Köyü cami, ilkokulu vardır. İçme suyunu 40 kuyudan sağlamakla beraber 3 km kuzeydeki Hacı Osman Pınarı'ndan içecek su getirilebilir. Kuzeyde eski Hocalar köyünün harabeleri ve mezarlığı bulunmaktadır. Köyün yolu iyi değildir. Köprü Çayı'ndan gelen kanal olmadığı için köyün arazileri sulanamamaktadır. Elektrik alınırsa köy toprakları suya kavuşabilecektir. Köyün harabeler içeren Belenköy adlı bir mahallesi vardır. Köyün mahalleri Firavun Yurdu, Kilise, Nesir, Samantepe idi. Köyün kuzeyindeki Samantepe'de zeytiyağı değimen taşı bulunmuştur. Hocalar köyü Manavgat kazasının en iyi zeytinini yetiştirmektedir. Köyde yılda 90 ton zeytin elde edilmekte olup hayvan gücüyle çalışan bir yağhane bulunmaktadır.⁸³

Gündoğdu: XV. ve XVI. yüzyıl belgelerinde Fettahlı Aşireti adı geçmemektedir. 1840-1844 verisine göre Alaiye Sancağı Manavgat kazasına bağlı Fettahlı Cemati 68 hanede 151 nüfus idi.⁸⁴ 1915 yılında Manavgat kazası Taşahur nahiyesinde Fettahlı Aşireti 234 erkek, 244 kadı olmak üzere 478 nüfus idi.⁸⁵ Cumhuriyet döneminde 1928 yılında Taşağıl nahiyesinde Fettahlı Aşireti kaydı geçmektedir.⁸⁶ 1932 yılına ait Antalya Coğrafyası adlı eserde Manavgat kazasında 70 hanede 484 nüfus Fettahlı Aşireti geçmekte olup, bunların Manavgat sahilinde kışladıkları, Manavgat'ın Melek Yaylası'na yaylaya çıktıkları, çiftçi ve koyuncu odluları kayıtlıdır.⁸⁷ Cumhuriyet'in 50. yıl kayıtlarına göre Fettahlı Aşireti sonradan Gündoğdu (Fettahlı) köyü adını almıştır. Köyün nüfusu 1038 idi. Taşağıl bucağına bağlı olan köy içme suyunu dokuz kuyudan almaktadır. 12 km uzağında bulunan Güğü denilen tepede bulunan tatlı su kaynağından köye su getirilebilir. Köyün cami ve okulu vardır. Türkmen aşireti olan köy ahalisi eskiden Seydişehir, Beyşehir taraflarına göçerdi. Yirmi seneden beri buraya yerleşmiş

⁸⁰ Ak, "19. Yüzyıl Nüfus Sayımlarına Göre Alaiye Sancağı", 84.

⁸¹ Ak, "Antalya'da İdari Yapı ve Nüfus (1915)", 328.

⁸² Dahiliye Vekaleti, *Son Teşkilatı Mülkiyede Köylerimizin Adları*, 142.

⁸³ Konyalı ve Yıldız, *Abideleri ve Kitabeleri ile Manavgat Tarihi*, 135-136; *Manavgat Tarih ve Turizm*, Köyler kısmı.

⁸⁴ Ak, "19. Yüzyıl Nüfus Sayımlarına Göre Alaiye Sancağı", 84-85.

⁸⁵ Ak, "Antalya'da İdari Yapı ve Nüfus (1915)", 328.

⁸⁶ Dahiliye Vekaleti, *Son Teşkilatı Mülkiyede Köylerimizin Adları*, 142.

⁸⁷ *Antalya 1932*, 69-70.

durumdadır. Köprü Suyu'nun sol kanat kanalı köyün topraklarının bir kısmını sulamaktadır. Ama mühim kısmı kuraktır. Sahil kısmında Aktaş mevkiinin eski bir iskele olduğu söylenmektedir. 1972 yılı itibariyle Belediyelik olan Gündoğdu'da elektrik yoktur. Gündoğdu köyü/beldesini Rakka, Halep, Çukurova taraflarından gelen Fettahlı Yörükleri kurmuştur.⁸⁸

Çolaklı: 1831 yılında Alaiye Sancağı Manavgat kazasında 1840-1844 yılında Çolak Cemaati'nin 78 hanede 185 nüfus kaydı bulunmaktadır.⁸⁹ 1915 yılında Taşahur nahiyesine bağlı Çolaklı Aşireti'nin 327 erkek, 339 kadın olmak üzere 666 nüfusu bulunmaktadır.⁹⁰ 1928 yılında Taşağıl nahiyesine bağlı Çolaklı Aşireti kaydı vardır.⁹¹ 1932 yılında Manavgat kazasında Çolaklı Aşireti 80 hanede 720 nüfus kaydı olup, bunlar Manavgat sahilinde kışlamaktadır, Şarkikaraağaç ve Ketenlik yaylalarına yaylaya çıkmakta, çiftçi ve koyuncudurlar.⁹² 1970 nüfus sayımına göre 175 hanede 1180 nüfusu bulunmaktadır. Köyün içme suyu yoktur. Halk beş kadar kuyudan su temin eder. İçecek su 10 km kadar uzaklıkta olan Kalemli civarındaki kaynaklardan ve Seki köyünden getirilebilir. Köprü Çayı'nın sol kol kanalı köye kadar gelmediği için arazisi susuzdur. Bunun için susuz Pamuk, susam, buğday ve yulaf ekerler. Çolaklı köyünün Yağlılar, Süleyman Beyli, Deli İmam, Tilkiler mahalleleri vardır. Yağlılar mahallesinde Boyalı İn denilen mağara sonradan kiliseye çevrilmiştir. Yağlıların kuzeyinde bulunan Dikili Kale Roma devrine ait kalıntılardır.⁹³

Kısalar: Alaiye Sancağı Manavgat kazasına bağlı Kısalar köyünün 1830-1831 yılında 34 erkek nüfusu, 1833-1834 yılında 35 erkek nüfusu, 1840-1844 yılında 12 hanede 30 erkek nüfus kaydı bulunmaktadır.⁹⁴ 1915 yılında Manavgat kazasının Taşahur nahiyesine bağlı Kısalar köyünün 47 erkek, 43 kadın olmak üzere 90 nüfus kaydı vardır.⁹⁵ 1928 yılında Taşağıl nahiyesinin Kısalar köyü kaydı bulunmaktadır.⁹⁶ Cumhuriyet'in 50. yılında köyün nüfusu 326 idi. Sahile 3 km uzaklıkta olan köyün camii ve ilkokulu bulunmaktadır. İçecek su iki büyük kuyudan sağlanır. Kuyunun sahipleri müsaade ederse motorla köye su basılabilir. Su İşleri idaresi Köprü Suyu kanalı'nın suyunu köyün yakınındaki

⁸⁸ Konyalı ve Yıldız, *Abideleri ve Kitabeleri ile Manavgat Tarihi*, 137-138; *Manavgat Tarih ve Turizm, Köyler kısmı*.

⁸⁹ Ak, "19. Yüzyıl Nüfus Sayımlarına Göre Alaiye Sancağı", 84-85.

⁹⁰ Ak, "Antalya'da İdari Yapı ve Nüfus (1915)", 328.

⁹¹ Dahiliye Vekaleti, *Son Teşkilatı Mülkiyede Köylerimizin Adları*, 142.

⁹² *Antalya* 1932, 69-70.

⁹³ Konyalı ve Yıldız, *Abideleri ve Kitabeleri ile Manavgat Tarihi*, 128-129; *Manavgat Tarih ve Turizm, Köyler kısmı*.

⁹⁴ Ak, "19. Yüzyıl Nüfus Sayımlarına Göre Alaiye Sancağı", 84.

⁹⁵ Ak, "Antalya'da İdari Yapı ve Nüfus (1915)", 328.

⁹⁶ Dahiliye Vekaleti, *Son Teşkilatı Mülkiyede Köylerimizin Adları*, 142.

çaya dökülebilirse köylüler arazilerini motorla sulayabilecektir. Pamuk ve susam ekerler. Külliyyetli aşılı zeytin ağaçları bulunmaktadır. Köyün doğusunda Fığla denen yerde kale harabesi ve yel değirmeni vardır. Denize yakın Çanaklık denen yerde ise toprak kap işlemeciliği yapılmıştır.⁹⁷ 1961-1974 yılları arasında Kısalar köyünün Muhtarı olan Şevket Yiğit'in torunu olan Doktora öğrencim Adile Gül Yiğit Atasayar'ın verdiği bilgiye göre köyde Çanaklı/Aktaş da denen Kale mevkiinde kuyu, hamam (Feslikanlı), zeytinyağı işliği, yer altı tüneller ve toprak kap üretim atölyesi, Fıhla/Fığla'da denen Yel değirmeni tepesi, cami ve iki odalı Taşmektep denen ilkokul (Şevket Yiğit'in Muhtarlı zamanında yapıldı) bulunmaktadır. Ayrıca köyün güneyinde denize doğru ormanlık alanda yetişen Dağ çileğinin yabani hali olan yerel olarak zom denilen endemik bir bitki yetişmektedir.⁹⁸ Kısalar köyünden Elektrik-Elektronik Mühendisliği alanında Prof. Dr. Şükrü Özen ile Matematik alanında Prof. Dr. Mustafa Alkan yetişmiştir.

Beydiğin: Tarihte Begteginliler (1144-1232) adıyla merkezi Erbil olmak üzere Şehrizor, Hakkari, Tikrit, Sincar, Harran, Urfa ve civarında hüküm süren bir Türk beyliği vardır. Bu beyliğe Erbil Atabeyliği de denilmektedir. Beyteginliler, XIII. yüzyılın ilk yarısında siyasi birliğini yitirdikten sonra topraklarını önce Abbasiler sonra Moğollar istila etmiştir.⁹⁹ Beytiğnlere bağlı bazı aşiretler Abbasi, Moğollar, Kara Amid merkezli Uzun Hasan Devleti ve Safevi Devleti'nden sonra Osmanlıların kontrolüne geçmiştir. Osmanlı hizmetindeki aşiretler XVIII. Yüzyıldan başlamak üzere zamanla Anadolu'nun batı tarafına göçmüşlerdir. Manavgat kazası Taşağıl nahiyesine bağlı Beydiğin köyü bir aşiret yerleşimi olarak böyle oluşmuştur. Bundan dolayı XV. ve XVI. yüzyıl Osmanlı belgelerinde Beydiğin köyünün kaydına rastlanmamıştır. Prof. Dr. Yusuf Halaçoğlu'nun eserinden XVIII. Yüzyılda Begteginliler'in Beydiğin adıyla Kütahya-Aydın, Konya-Karaman, İçel-Teke, Çukurova bölgelerine yerleştirilmediği anlaşılmaktadır.¹⁰⁰ XIX. yüzyılda Teke Yörükleri arasında Beydiğin Aşireti/Cemati kaydına rastlanmamaktadır.¹⁰¹ Ama bölgeye yerleşmelerinden dolayı Alaiye Sancağı Manavgat kazasında köy kaydı bulunmaktadır. Şimdilik Beydiğin köyüne ait en eski kayıtlar XIX. yüzyıla aittir.

⁹⁷ Konyalı ve Yıldız, *Abideleri ve Kitabeleri ile Manavgat Tarihi*, 140; *Manavgat Tarih ve Turizm, Köyler kısmı*.

⁹⁸ Ahmet Sevinç, Kısalar, 1930, Çiftçi-Pazarcı; Ramazan Gezer, Kısalar, 1945, Çiftçi; Metin Yiğit, Kısalar, 1956, Çiftçi; Mevlüt Yiğit, Kısalar, 1965, Motor Tamircisi, Görüşme Tarihi: 23. 2. 2025.

⁹⁹ Coşkun Alptekin, "Begtekinliler," *İslam Ansiklopedisi*, cilt 5 (TDV, 1992), 342-344; Coşkun Alptekin, "Erbil'de Bir Türk Beyliği-Beyteginliler," *Türklük Araştırmaları Dergisi*, sayı 3 (1987), 1-10.

¹⁰⁰ Yusuf Halaçoğlu, XVIII. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun İskan Siyaseti ve Aşiretlerin Yerleştirilmesi (TTK Yayınları, 1988), 125-135.

¹⁰¹ Mehmet Ak, *Teke Yörükleri (1800-1900)*, İkinci Baskı (TTK Yayınları, 2022), 20-83.

Alaiye Sancağı Manavgat kazasına bağlı Beydiğin köyünde 1830-1831 yılında 79 erkek nüfusu, 1833-1834 yılında 87 erkek nüfusu, 1840-1844 yılında 22 hanede 85 erkek nüfus kaydı bulunmaktadır.¹⁰² 1915 yılında Manavgat kazasında Taşahur nahiyesine bağlı Beydiğin köyünde 189 erkek, 154 kadın olmak üzere 343 nüfus kaydı vardır.¹⁰³ 1928 yılında Taşağıl nahiyesine bağlı Beydiğin köyü kaydı geçmektedir.¹⁰⁴ İ. Hakkı Konyalı ile Orhan Tunçdemir'in eserlerinde Beydiğin köyüne diğer köyler gibi müstakil bir başlık ayrılmamıştır. Ama Orhan Tunçdemir Cumhuriyet'in 50. yılında Taşağıl nahiyesine bağlı Beydiğin köyünün 335 nüfusu olduğunu belirtir.¹⁰⁵ Beydiğin köyü sınırlarında Kargı Irmağı kenarında Selçuklular devrine ait Kargı Han ile hamamı bulunmaktadır. Beydiğin köyünden Aşık Mehmet ile aynı aileden Orman Mühendisliği, Botanik, Bitki Genetiği alanında sahanın duayeni olarak kabul edilen Prof. Dr. Kani Işık yetişmiştir. Manavgat'a bağlı Beydiğin köyünün dışında Sivas'ın Şarkışla ilçesine bağlı Beydiğin adlı bir köy bulunmaktadır. Günümüzde Beydiğin köyü Serinyayla adıyla aynı ilin Altınyayla ilçesine bağlıdır.¹⁰⁶ Ayrıca Beydiğin adını çağrıştıran Isparta'nın Sütçüler ilçesine bağlı Beydili köyü bulunmaktadır.¹⁰⁷

Karabucak: Alaiye Sancağı Manavgat kazasına bağlı Karabucak köyünde 1830-1831 yılında 40 erkek nüfusu, 1833-1834 yılında 40 erkek nüfusu, 1840-1844 yılında 15 hanede 49 erkek nüfus kaydı bulunmaktadır.¹⁰⁸ 1915 yılında Manavgat kazasında Beşkonak nahiyesine bağlı Karabucak köyünde 63 erkek, 70 kadın olmak üzere 133 nüfus kaydı vardır.¹⁰⁹ 1928 yılında Taşağıl nahiyesine bağlı Karabucak köyü kaydı geçmektedir.¹¹⁰ İ. Hakkı Konyalı ile Orhan Tunçdemir'in eserlerinde Karabucak köyüne diğer köyler gibi müstakil bir başlık ayrılmamıştır. Ama Orhan Tunçdemir Cumhuriyet'in 50. yılında Taşağıl nahiyesi bağlı Karabucak köyünün 238 nüfusu olduğunu belirtir.¹¹¹

Çakış: Alaiye Sancağı Manavgat kazasına bağlı Çakış köyünde 1830-1831 yılında 68 erkek nüfusu, 1833-1834 yılında 68 erkek nüfusu, 1840-1844 yılında 22 hanede 43 erkek nüfus kaydı bulunmaktadır.¹¹² 1915 yılında Manavgat kazasında

¹⁰² Ak, "19. Yüzyıl Nüfus Sayımlarına Göre Alaiye Sancağı", 84.

¹⁰³ Ak, "Antalya'da İdari Yapı ve Nüfus (1915)", 328.

¹⁰⁴ Dahiliye Vekaleti, *Son Teşkilatı Mülkiyede Köylerimizin Adları*, 142.

¹⁰⁵ Konyalı ve Yıldız, *Abideleri ve Kitabeleri ile Manavgat Tarihi*, 122-161; *Manavgat Tarih ve Turizm, Köyler kısmı*.

¹⁰⁶ https://tr.wikipedia.org/wiki/Serinyayla._Altınyayla

¹⁰⁷ https://tr.wikipedia.org/wiki/Beydili._Sütçüler

¹⁰⁸ Ak, "19. Yüzyıl Nüfus Sayımlarına Göre Alaiye Sancağı", 84.

¹⁰⁹ Ak, "Antalya'da İdari Yapı ve Nüfus (1915)", 329.

¹¹⁰ Dahiliye Vekaleti, *Son Teşkilatı Mülkiyede Köylerimizin Adları*, 142.

¹¹¹ Konyalı ve Yıldız, *Abideleri ve Kitabeleri ile Manavgat Tarihi*, 122-161; *Manavgat Tarih ve Turizm, Köyler kısmı*.

¹¹² Ak, "19. Yüzyıl Nüfus Sayımlarına Göre Alaiye Sancağı", 84.

Taşahur nahiyesine bağlı Çakış köyünde 84 erkek, 82 kadın olmak üzere 166 nüfus kaydı vardır.¹¹³ 1928 yılında Taşağıl nahiyesine bağlı çakış köyü kaydı geçmektedir.¹¹⁴ 1928 yılı Antalya Umumi Meclis kararına göre Manavgat'ın Çakış, Korkutelî'nin Zivint ve Yelten köylerine damızlığa uygun olmayan elli dana dağıtılmıştır.¹¹⁵ 1972 yılı kaydına göre köy içecek suyunu 10 kuyudan temin eder. Köylüler iki km uzaklıktaki Zincirlikaya ile Eskilik kaynaklarının köye getirilmesi konusunda teşebbüs etmişlerdir. Elektrik hattı köyün içinden geçmektedir. Faydalanmak için teşebbüs etmişlerdir. Zincirlikaya denilen yerde harabeler, kuyu, sarnıç ve mezarlar bulunmaktadır. Köyün Bey Oturağı, Kadı Oturağı, Saray Yıkığı, Cinli Camii, Zincirlikaya mahallesinde taş ve kitabeler vardır. Köylüler eskiden her Pazar günü Köprü Suyu başında kurulan pazara katılırlardı. Köyde Köprü Çayı üzerinde bulunan köprünün Sultan Alaeddin Keykubat tarafından restore edildiği bilinmektedir. Köprünün Belkis'a giden yolunun solunda eskiden bir de han bulunmaktaydı. Han şimdi yıkılmıştır. Eski haritalarda burası Köprü Pazarı, Köprü Han olarak geçerdi.¹¹⁶ Cumhuriyet'in 50. yılında Taşağıl nahiyesi Çakış köyünün 1207 nüfusu bulunmaktadır.¹¹⁷ Ayrıca köyde Tugayoğlu Cemal Bey tarafından işletilen büyük çaplı tarım yapılan Tugayoğlu Çiftliği/Çakış Çiftliği bulunmaktadır.¹¹⁸ Aksu Öğretmen Okulu mezunu Öğretmen Duran Yılmaz, "Kışlak" başlıklı hikayesinde Köprü Çayı'ndan sonra bulunan Tugayoğulları Çiftliği için "Teke'nin burası kara topraktır. Kömür karası, zulum karası, hümüs karası. ... İki ırmak arası, denizden Toroslara kadar Tugayoğulları'nındır. Bu ovaları, Teke'nin eğik şapkalı, yırtık şalvarlı, kuru yüzlü insanları ortak ekerler Tugayoğulları'yla. Onların buraya nerden, ne zaman geldiklerini kimse bilmez. Bu dağları ve ovaları nasıl aldıklarını da bilen yoktur" demektedir.¹¹⁹

5. Demokrat Parti Devri ve Sonrası Taşağıl Nahiyesi/Bucağı

Demokrat Parti devrinde ünlü Alman oryantalist Kurt Erdmann 1954 yılında Kargı Han araştırması vesilesiyle Taşağıl Bucak Müdürü olarak Ali Haydar Nebioğlu'nu (1921-2014) ziyaret etmiş, konu hakkında yazdığı makalede bucaktaki bütün memurlara, özellikle de Nahiye Müdürü Ali Haydar

¹¹³ Ak, "Antalya'da İdari Yapı ve Nüfus (1915)", 328.

¹¹⁴ Dahiliye Vekaleti, *Son Teşkilatı Mülkiyede Köylerimizin Adları*, 142.

¹¹⁵ *Resmî Antalya*, 22 Mart 1929, 4.

¹¹⁶ Konyalı ve Yıldız, *Abideleri ve Kitabeleri ile Manavgat Tarihi*, 130-131.

¹¹⁷ *Manavgat Tarih ve Turizm*, Köyler kısmı.

¹¹⁸ Mehmet Ak, "Manavgat'ta Bir Ayan Ailesi Tugayoğulları," *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 3, sayı 12, (Yaz 2010), 27-36.

¹¹⁹ Duran Yılmaz, *Yörük Hikayeleri* (Palet Yayınları, 2020), 37.

Nebioğlu'na dostane kabulleri ve içten yardımları için teşekkür etmektedir¹²⁰. Ali Haydar Nebioğlu mesleğinin son zamanlarında, Cumhuriyet'in 50 yılında bir kez daha Taşağıl Bucak Müdürlüğü görevini yapmıştır¹²¹. İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü 26 Ekim 1960 tarihinde İl İdaresi Kanunu'na göre bazı yer isimlerini değiştirmiştir. Buna göre Manavgat ilçesi Taşağıl bucağında Taşağıl (N.M), Bereket, Beydiğin, Büklüce, Çakış, Çardak, Gündoğdu, Hocalar, Karabucak, Kısalar, Kızıldağ, Parekende isimleri muhafaza edilirken, Kepezsağrın adı Sağırın, Niğit adı Denizyaka, Perizeyve adı Yavрудоğan olarak değiştirilmiştir.¹²²

1967 Yılında Manavgat İlçesi Taşağıl Bucağı'nın Köyleri, Muhtarı, Nüfusu ve Okuma-Yazma Bilenler¹²³

Köyün Adı	Muhtarın adı	Erkek	Kadın	Toplam	Okuma Yazma Bilen
Taşağıl (B. M.)	Mustafa Şirin	1189	1194	2383	912
Bereket	Vahap Süral	409	420	829	273
Beydiğin (Karangeç) (Karacaagaç)	Mehmet Dinç	243	200	443	138
Büklüce	Süleyman Çimen	314	351	665	178
Çakış	Lütfi Dolay	421	447	868	300
Çardak	Abdullah Günal	261	269	530	78
Denizyaka (Niğit)	Nail Günal	871	948	1819	580
Gündoğdu (Fettahlı Aşireti)	A. Hamdi Acar	534	570	1104	199
Hocalar	Mehmet Çağlar	315	318	633	126
Karabucak	Süleyman Arıcan	158	150	308	93
Kısalar	Şevket Yiğit	182	191	373	86

¹²⁰Kurt Erdmann, "Der Kargı Han bei Alanya," Kunst des Orients, sayı III (1959): 5-13; Kurt Erdmann, "Alanya Yakınlarındaki Kargı Han", çev. Mehmet Uysal-Muhammet Güçlü, *SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, sayı 18 (Aralık 2008): 237-238.

¹²¹ Bu bilgileri bize sağlayan torunu Mimar Ayşegül Nebioğlu'na çok teşekkür ederim.

¹²² İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü, *Antalya İli*, Kitapçık, 1961, 20-21.

¹²³ *Antalya İl Yıllığı/1967* (Ajans Türk Matbaacılık Sanayi, bty.), 49, 78, 251.

Kızıldağ	Ahmet Can	283	277	560	14
Perakende (Hacıpınarı)	Erdal Çalışkan	97	85	182	49
Sağırın/Sağırın (Kepezsığırın)	Ali yılmaz	480	507	987	179
Yavrudoğan (Perizeyve)	Abdullah Yaman	372	431	803	183
Toplam		6129	6358	12.487	3.388

1967 yılı verisine göre Taşağıl bucağında kapasitesi 10 olan bir telefon santrali bulunmaktadır.

1967 Yılında Taşağıl Bucacı'nda Kurumlar¹²⁴

Köyler	Okul	Öğretmen Lojmanı	Okuma Odası	Cami	İçme Suyu	Yol	Telefon	Köy Ebesi	Jandarma Karakolu
Taşağıl (B.M.)	x	x	-	x	x	x	x	x	x
Bereket	x	x	-	x	-	x	-	-	-
Büklüce	x	x	-	x	-	x	-	-	-
Hocalar	x	x	-	x	-	x	-	-	-
Beydiğin	x	x	-	x	-	x	-	-	-
Çakış	x	x	-	x	-	x	-	-	-
Çardak	x	x	-	x	-	-	-	-	-
Sağrın	x	x	-	x	-	x	x	-	-
Kızıldağ	x	x	x	x	-	-	-	-	-
Kısalar	x	-	-	x	-	x	-	-	-
Denizyaka	x	x	-	x	x	x	-	-	-
Yavrudoğan	x	x	-	x	-	x	-	-	-
Perakende	x	x	-	x	-	x	-	-	-

¹²⁴ Antalya İl Yıllığı/1967, 274.

6. Cumhuriyet'in 50. Yılında Taşağıl Bucağı

Cumhuriyet'in 50. Yılında Taşağıl Bucağı'nın Köyleri ve Nüfusu¹²⁵

Köyün Adı	Erkek	Kadın	Toplam	Hane Sayısı	İlçeye Uzaklığı (Km)
Taşağıl Bucağı	1410	1574	2984	220	30
Bereket	477	644	1121	150	25
Beydiğin	159	159	318	120	55
Büklüce	378	417	795	100	35
Çakış	535	684	1219	60	30
Çardak	258	277	535	60	45
Denizyaka	842	951	1793	140	45
Gündoğdu	534	501	1035	90	20
Hocalar	290	354	644	80	26
Karabucak	290	354	644	80	26
Kısalar	140	176	316	60	24
Kızıldağ	133	138	271	80	50
Perakende	97	136	233	50	52
Sağıran (Sağırın)	633	638	1271	140	75
Yavrudoğan	477	507	984	100	20
Toplam	6469	7284	13753		

Cumhuriyet'in 50. Yılında Taşağıl Bucağı'nın Kurumları¹²⁶

Köyün Adı	Okul	Yol	İçme Suyu	Elektrik	Ebe	Jandarma	Telefon	Köy Odası	Cami
Tağıl (B.M) Kaymaz Mah.	x	x	-	x	x	x	x	x	x
Bereket	x	x	x	-	-	-	-	-	x
Beydiğin	x	-	x	-	-	-	-	-	x

¹²⁵ 1973 İl Yıllığı, Cumhuriyet'in 50. Yılında Antalya (Duran Ofset Basımevi, bty.), 85.

¹²⁶ 1973 İl Yıllığı, 325-326.

Büklüce	x	x	x	-	-	-	-	-	x
Çakış	x	x	x	-	-	-	-	-	x
Çardakköy	x	x	x	-	-	-	-	-	x
Denizyaka (Niğit)	x	x	x	-	-	-	-	-	x
Gündoğdu	x	x	x	-	-	-	-	-	x
Hocalar	x	x	x	-	-	-	-	-	x
Karabucak	x	-	x	-	-	-	-	-	x
Kısalar	x	x	x	-	-	-	-	-	x
Kızıldağ	x	-	x	-	-	-	-	-	x
Perakende	x	x	-	-	-	-	-	-	x
Sağırın (Kepezsağırın)	x	x	x	-	-	-	x	-	x
Yavrudoğan (Perizeyve)	x	x	-	-	-	-	-	-	x

Cumhuriyet'in 50. yılında Taşağıl bucak merkezinde 220 hanede üçbine yakın nüfus yaşamaktadır. Taşağıl Belediyesi 1973 yılında kuruluşunu tamamlayan belediyeler arasında sayılmaktadır.¹²⁷ 1950-1953 yılları arasında 60.000 lira harcanarak Taşağıl'a su getirilmiş iken 1973 yılında içme suyunun olmaması, bucak merkezine bağlanan Kaymaz mahallesi ile açıklanabilir. Manavgat ilçe merkezine 30 km iken Serik ilçe merkezine 7-8 km olmasından dolayı Taşağıl bucağı ve köyleri pazar ihtiyaçlarını Serik'ten görmektedir. Taşağıl bucağına bağlı Kızıldağ köyü 1973 yılından sonra İbradı ilçesine bağlanmış olacak ki 7 Nisan 1992 tarihinde 5442 Sayılı İl İdaresi Kanunu'nun 2. maddesi gereği İbradı ilçesi Merkez bucağına bağlı olan Tilkiler, Sevinçköy, Sırtköy ve Yaylaalan köyleri Manavgat ilçesi Merkez bucağına, Kızıldağ köyünün ise Manavgat ilçesi Taşağıl bucağına bağlanması uygun görülmüştür.¹²⁸

¹²⁷ 1973 İl Yıllığı, 309.

¹²⁸ Musa Şaşmaz, *Türkiye'nin İdari Taksimatı (1920-2013)*, cilt 3 (Türk Tarih Kurumu Yayını, 2014), 54; TC. Resmi Gazete, 12 Nisan 1992, sayı 21197.

6. Taşağıl'ın Ekonomik Durumu

Ziraat: Taşağıl nahiyesinin Çakış köyünde büyük çaplı tarım yapılan Tugayoğlu'nun Çakış Çiftliği bulunmaktadır. Çiftliğin başında Osmanlı'nın son dönemi ile Cumhuriyet devrinde Tugay oğlu Cemal Bey (1877-1950) bulunmaktadır.¹²⁹ İki nahiyesi ve 79 köyü olan Manavgat kazasında armut, badem, şeftali, keçi boynuzu ağaçlarına rastlanır. Elli bini verimli olmak üzere bir milyon kadar yabani zeytin ağacı bulunur.¹³⁰ Armut ve zeytin ağaçlarının çoğunluğu ise Taşağıl nahiyesinde bulunmaktadır. Antalya Lisesi Coğrafya Öğretmeni H. Saraçoğlu, Antalya'da seracılığın merkez ilçede 16000, ilçelerle birlikte 32000 sera olduğunu, açıkta yetişen sebzeciliğin bile her geçen gün biraz daha geliştiğini, bakla, salatalık, enginar gibi, Orta Anadolu ve hatta Ege bölgesine göre bunların daha turfanda sayıldığını, ovanın hemen her yerinde dut, incir, badem, armut görüldüğünü, armudun ise en çok Taşağıl'da yetiştildiğini belirtir.¹³¹ 1967 İl Yıllığı'na göre Manavgat ilçesi Taşağıl bucağında 1948 yılında kurulan Ziraat Bankası'nın finanse ettiği 1134 nolu bir kooperatif olup, ortak sayısı 653, sermayesi 215.943, plasmanı 2.075.000 lira idi.¹³²

Ticaret: Osmanlı Arşiv belgelerine göre 1455 yılı kayıtlarında Kargı'da 2, Sağırin'de 2 harap değirmen, Kızıldağ'da bir mamur değirmen geçmektedir.¹³³ 1925 yılı verilerine göre Manavgat kazasında Taşağıl ve Beşkonak adlarında iki nahiye 88 köy bulunmaktadır.¹³⁴ 1927 yılı verilerine göre ise Taşağıl nahiyesinden Taşağıllı Ahmet Efendi bakkallık ve manifaturacılık yapmaktaydı. Tugayzade Cemal Bey'in oğlu Ahmet Efendi ise kereste ticareti ile meşgul oluyordu. Tugayzade Fahri ise mevaşi (canlı hayvan) taciri idi.¹³⁵ XX. yüzyılın ortalarında Taşağıl nahiyesinin de dahil olduğu Manavgat kazasının tüccar ve iş adamları Ahmet ve Sırrı Tugayoğulları çeltik, buğday ve susam, Mustafa Acar çeltik üretim ve ihracıyla tanınmıştır. Ayrıca Antalya'da yapılan ihracata yardımcı olanlar Hüseyin Vural, Şükrü Sözen, Mehmet Gebeceli, Mahmut Özdemir, Yusuf Yılmaz, Fazıl Göksel, Mustafa Çelebi, Abdullah öz ve Mustafa Tümbül idi.¹³⁶

¹²⁹ Süreyya Hiç, *Antalya'da Bir Âyân (Hanedan) Ailesi Tugayoğulları* (DER Yayınları, 2020), 71, 99.

¹³⁰ Reşat Yamaner, "Antalya-Manavgat," *İktisat ve Ticaret Ansiklopedisi*, 1946, 354-355.

¹³¹ Hüseyin Saraçoğlu, *Akdeniz Bölgesi* (MEB Öğretmen Kitapları Dizisi, 1989), 541-542.

¹³² *Antalya İl Yıllığı/1967*, 225.

¹³³ Karaca, XV. ve XVI. Yüzyıllarda Manavgat Kazası, 151.

¹³⁴ *Türkiye Salnamesi*, 1927, Üçüncü Kısım, Sahib-i İmtiyaz: Hasan Hulki, Anadolu Matbaası, 885-887; Muhammet Güçlü, editör, *Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Antalya'da Tüccarlar, Meslekler ve Meslek Erbabları* (Çizgi Kitabevi, 2024), 59-62.

¹³⁵ *Türkiye Cumhuriyeti Malul Gaziler Ticaret Salnamesi*, 1927, Sahip ve Naşiri: İsmail Hakkı ve Şürekası, Arşak Garonyan ve Mahdumu Matbaası, 756-781; Güçlü, *Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Antalya'da Tüccarlar*, 104-105.

¹³⁶ Hüseyin Orak, *Türkiye Kılavuzu*, cilt 1 (İbrahim Horoz Basımevi, 1946), 366-369.

Maden: Taşagıl bucağı Çakış köyünde arama talepli aliminyum, yine Çakış köyünde arama ruhsatlı krom, Bereket köyünde işletme talepli krom ve mangenez madenleri bulunmaktadır.¹³⁷

7. Taşagıl'ın Sosyal ve Kültürel Durumu

Eğitim:

Taşahur Medresesi: Düşenbe nahiyesi Taşahur Köyü İbtidai Mektebi'nin 1912-1913 eğitim yılı imtihanlarına 25 Mayıs 1913 tarihinde katılan görevliler arasında Taşahur köyü Müderrisi olduğunu görüyoruz. Bu durumda Taşahur köyünde bir medrese bulunmaktadır.¹³⁸

Taşahur İbtidai Mektebi: Taşagıl İbtidai Mektebi'nin inşası ve açılışına ilişkin Manavgat nahiyesi sakinlerinden Cemal Efendi tarafından Sadaret makamına bir dilekçe verilmiştir. Sadaret makamının 31 Ekim 1904 tarihinde Konya Vilayeti'ne yazdığı yazıda Cemal Efendi'nin Manavgat nahiyesine bağlı Taşagıl köyünde ibtidai mektep yapılmak üzere bir bina inşa ettirdiği, mektebe gelir olmak üzere de dükkânlar yaptırdığı, mektep binası ve dükkânları mahalli maarif idaresine bağışladığı, ama muallim maşına karşılık bulunamadığı için henüz mektebin açılmadığı belirtilerek Manavgat nehri geçid-i kayık hasılatından bir kısmının ayrılarak muallim maaşı olarak verilmesini istediği dilekçesinin ekte olduğunu, muallim maşının temini, mektebin seri olarak açılmasını ve neticesinin bildirilmesini istemektedir.¹³⁹ Burada ismi geçen Manavgat nahiyesi sakini Çakış Çiftliği'ni işleten Tugayoğlu Cemal Bey olmalıdır. Yukarda ki yazışmadan anlaşılacağı gibi Taşagıl Mektebi İbtidaisi Tugayoğlu Cemal Bey tarafından yaptırılmıştır ve Sadaret Makamı Mektubi Kalemî'nin kullandığı dile bakılırsa muhtemelen 1904 yılında açılmıştır. Taşahur Mektebi ilk açıldığında tayin edilen muallimin adı bilinmemekle beraber 1910 yılında mektebin muallimi Mehmet Efendi idi. 1913 yılında okulun birinci, ikinci ve üçüncü sınıf öğrencilerinin adları, yaşları, adlıkları notlar ve mensup oldukları köy ve aşiretleri bilinmektedir. Örneğin öğrencilerin Taşahur, Kaymaz, Çardak, Bucakköy, Sağırın, Zide (Zeyve), Çakış, Niğit, Kızıldağ, Hocalar, Beydiğin, Düzağaç köyleri ile Honamlı, Karahacılı, Karabük, Sarıkabalı (Sarıhabalı) aşiretlerinden geldiği anlaşılmaktadır. Taşahur İbtidai Mektebi'nin 1912-1913 imtihanları Mektep muallimi, Düşenbe mea Manavgat Müderrisi, Taşahur köyü

¹³⁷ *Antalya İl Yıllığı*/1967, 233-234.

¹³⁸ Ahmet Kısa, *Osmanlı Modern Eğitim Anlayışının Antalya'ya Yansımaları, İbtidai Mektepler (İlkokullar)/Rüştiyeler (Ortaokullar)*, (Nobel Bilimsel, 2023).

¹³⁹ BOA., BEO., 2441.183001, 18 Teşrinievvel 320.

Müderresi, eşraftan dört kişinin katılımıyla 25 Mayıs 1913 tarihinde yapılmıştır. Okulun birinci sınıfında 19, ikinci sınıfında 16, üçüncü sınıfında 11 olmak üzere toplam 46 talebesi bulunmaktadır. Sınava katılan öğrencilerin genelde başarılı oldukları görülmektedir. Örneğin 54 numaralı Beydiğin köyünden 12 yaşındaki birinci sınıf öğrencisi Fazlı Ağa oğlu Ahmet on üzerinden 10, 9, 7 gibi notlar almıştır.¹⁴⁰ Mali 1330/1914 yılına ait Konya Vilayet Salnamesi'ne göre Alaiye kazasının Taşahur köyünde 1327/1911 yılında resmi iptidai mektep kurulmuştur. Taşahur Mektebi'nin bir muallimi, 49 erkek öğrencisi bulunmaktadır. Mezun sayısı belirtilmemiştir. Ama yukarda görüldüğü gibi mektep 1904 yılında açılmış, 1913 yılında 11 öğrenci mezun olmuştur.¹⁴¹ Bu durumda Taşahur İptidai Mektebi yedi yıl kadar Hususi İdare aracılığıyla öğretmen maaşı ödenmiş, sonra 1911 yılında resmi hüviyeti kazanmış gibi gözüküyor.

Cumhuriyet döneminde CHP. Antalya İl Kongresinde 10 Kasım 1936 tarihinde tutulan tutanağa göre Taşağıl nahiye okulunda pansiyon teşkilatı bulunduğundan Hocalar, Pirizive (Perizyve), Gündoğdu, Çolaklı, Kısalar köylerine şimdilik ayrıca okul binası yaptırmaya imkan ve lüzum görülmemiştir. Ayrıca Taşağıl'a sarnıç yapılması için köy sandığından yardım yapılması talebi bütçe durumu sebebiyle yerine getirilememiştir.¹⁴² Cumhuriyet'in XV. yılı olan 1938 yılında Taşağıl nahiyesinde bulunan ilkokulda Başöğretmen Ziya Gerçek, Öğretmen Abd.(ullah) Ertem iken bir öğretmen kadrosunun boş olduğunu görüyoruz.¹⁴³ 1950-1953 yıllarında Bayındırlık bakanlığınca 60 bin lira harcanarak Taşağıl'a içme suyu getirilmiştir.¹⁴⁴ Taşağıl nahiyesinde 1950 yılında Gündoğdu köyünde ilkokul yeniden inşa edilirken, 1951 yılında Niğit İlkokulu onarılmıştır. 1952 yılında Bereket İlkokulu yeniden yapılmış, 1953 yılında Beydiğin İlkokulu tamir ettirilmiştir.¹⁴⁵ Cumhuriyet'in 50. yılında Taşağıl bucak merkezinde 8 derslikli bir ilkokul tamamlanmıştır. 1974 yılında Taşağıl bucağına bağlı Sağırın-Kepez'de iki derslikli bir ilkokul bitirilmiştir. Ayrıca 1975 yılında Taşağıl bucağı Sağırın'de 5 derslikli, Hocalar-Belen'de 2 derslikli ilkokul inşaatı başlanmış ve yapımına devam edilmektedir.¹⁴⁶

Taşağıl'da Eski Eserler: Taşağıl nahiyesi sınırlarında Köprü Çayı üzerinde Selçuklu Köprüsü, Beydiğin köyünde Kargı Han, Kesikbeli girişinde Beldibi Han ile köylerde çok miktarda harabe bulunmaktadır. Bölgede eski eserlerin çok

¹⁴⁰ Ahmet Kısa, *Osmanlı Modern Eğitim Anlayışının Antalya'ya Yansımaları*, 96-99.

¹⁴¹ *Salname-i Konya Vilayeti*, Mali 1330, Cihan Matbaası, 1332, 695.

¹⁴² CHP, 1936 İl Kongreleri, 1937, 49-50.

¹⁴³ *Türk Akdeniz*, sayı 11-12, 148.

¹⁴⁴ *Antalya Vilayeti'nin Dört Yıllık Çalışmaları*, İstanbul Matbaası, 1954, 11.

¹⁴⁵ *Antalya Vilayeti'nin Dört Yıllık Çalışmaları*, 3-5.

¹⁴⁶ Hüseyin Öğütçen, *Antalya'da Dört Yıl (8 Temmuz 1971-8 Temmuz 1975)* (Kitapçık, 1975), 38-40; Kitapçık Eki, 2.

olmasından dolayı Taşahur köyünün sakinlerinin zaman zaman konuyla ilgili olarak bazı inzibati işlere de adının karıştığını görüyoruz. Örneğin Alaiye kazası Müdde-i Umumi Muavini 13 Haziran 1910 tarihinde İstanbul'da bulunan Müze-i Hümayun Müdüriyeti'ne yazdığı yazıda Alaiye'nin Selçuklular açısından önemine ve bölgede bıraktıkları eski eserlere değindikten sonra Alaiye'nin Manavgat nahiyesinin Taşahur köyünün ahalisinin bazılarının Alaiye ile Eski Antalya (Side) arasındaki sahillerde elde ettikleri yirmi sekiz adet gümüş paranın mahkemece müsadere edildiğini, üzerindeki yazılardan bu paraların Konya Selçuklularına ait olduğunun anlaşıldığını, paraların mahkemece Posta Nezareti aracılığıyla takdim kılındığını, ellerine geçtiğinin tarafına bildirilmesini istemektedir.¹⁴⁷ Selçuklu paralarının İstanbul'a gelmesi üzerine Müze-i Hümayun Müdürlüğü 4 Temmuz 1910 tarihinde Alaiye kazası Müdde-i Umumi Muavini/Teke hitabıyla yazdığı cevabi yazıda *"Alaiye'nin Manavgat nahiyesine tabi Taşahuru ahalisinden bazılarının Alaiye ile Eski Antalya üzerindeki sevahilde elde edüb mahkeme-i murakabece müsadere olunan on iki adet Sultan Hüdabende Mehmed'e aid gümüş sikke ile on iki adet Alaiye'ye mahsus Selçuki sikkesinin idareten acizaneme vürud ettiğini şükran-ı mahsusiye ve 21 Mayıs 326 tarih ve 20 numrolu tahrirat-ı behiyyelerine cevaben beyan olur"* demektedir.¹⁴⁸

İskan:

1950-1953 yılları arasında Manavgat ilçesi Taşağıl bucağına Bulgaristan göçmenlerinden Peri'ye bir, Niğit'e 8, Taşağıl bucak merkezine bir, Büklüce'ye bir göçmen aile yerleştirilmiş ve ailelerin hepsine birer ev yaptırıldığı gibi toprak da verilmiştir.¹⁴⁹

Yol:

Taşağıl köyü/nahiyesi Antalya-Konya yolu olarak bilinen Kesikbeli yolu üzerinde ahır, ağıl, köyceğiz, köy aşamalarını geçerek kurulmuştur. Kesikbeli yolu Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı devrinde Teke Sancağı müstakil olana kadar etkin olarak kullanılmıştır. Macit Bey (Selekler) 1914 yılında İbradı nahiye müdürü olduğu zaman çevresindekilere yol sormaya başlamıştır. Kesikbeli yolu var, Taşağıl'dan sonra iki gün gideceksin bir tek köye hatta insana rastlamayacaksın, geceyi de alanda geçireceksin demişlerdir.¹⁵⁰ Bu söylem pek doğru değildir. Çünkü Taşağıl köyünden sonra Çardak, Beydiğin gibi köyler olduğu gibi Beydiğin köyünde Kargı ırmağının kenarında Kargı Han bulunmakta

¹⁴⁷ BOA., MÜZ. ARK., 19 (39).55.1.

¹⁴⁸ BOA., MÜZ. ARK., 19.55.2.

¹⁴⁹ Antalya Vilayeti'nin Dört Yıllık Çalışmaları, 7-8.

¹⁵⁰ Macit Selekler, Yarımarsın Arkasından, Antalya'da Kemer, Melli-İbradı, Serik (Orhan Mete ve Ortağı Kolektif Şirketi Matbaası,1960), 63-64.

ve yolcuları da ağırlamaktadır. Ticaret Vekili Ali Cenani Bey, 10 Ekim 1925 tarihinde yapılan Adana Pamuk Kongresine deniz yolu ile giderken Antalya'nın iktisadi durumunu incelemiş, Kesikbeli yolu hakkında Antalya ile Konya arasında yapımına teşebbüs edilen şose mühim bir ihtiyacı karşılayacakken Kesikbel'e kadar 50 km'nin inşa edilebildiğini, Kesikbeli-Akseki 55 km, Akseki-Begşehir 25 km, toplam 80 km şose yapılacak olursa Antalya'da Mart ve Nisan aylarında bol miktarda yetişen meyve ve sebzenin Anadolu'nun içlerine, Konya ovasında yetişen mahsûlatın da Avrupa'ya ve sair merkezlere sevkinin kolaylaşacağını, uzun senelerin tecrübesi bu yolun Hususi İdarece yapılmasının mümkün olmadığını gösterdiğini, memleketin iktisadi hayatı için pek önemli olan Kesikbeli yolunun devlet yolları ağına alınması ve yaptırılması acil bir ihtiyaçtır demektedir.¹⁵¹ Ali Cenani Bey'in verdiği güzergâhta geçen Akseki ifadesinin İbradı şeklinde anlaşılması, Akseki-Begşehir ifadesinin de İbradı-Begşehir şeklinde anlaşılması gerektiğini ifade edelim. Kurt Erdmann, 1954 yılında Antalya'da Kargı Han hakkında emekli Müze Müdürü Süleyman Fikri Erten ile görüştüktan sonra 50 km doğuda bulunan ve yolunu sadece Orman İşletmesi memurlarının bildiği Taşağıl'a gitmek için hareket etti. Taşağıl bucağındaki bütün memurlara, özellikle de Nahiye Müdürü Ali Haydar Nebioğlu'na dostane kabulleri ve içten yardımları için teşekkür etmektedir. Ama arazi aracı olmadığı için o zaman Kargı Han'a ulaşamadığını, 1955 yılı sonbaharında Franz Taschner ile birlikte onun jeeple Taşağıl'ın 20 km kuzey-doğusunda bulunan hanı ziyaret etmeyi başardıklarını belirtir. Ama yolun kötü olduğunu, son 4-5 km'yi arazi aracı gidemediği için yaya gittiklerini, seyrek çam ormanı manzarasının çok güzel olduğunu, Dr. Burhanettin Onat'ın ifadesinin aksine hanın alışılmadık derecede iyi olduğunu, balık açısından zengin azgın Kargı Su deresinin bir kıvrımında vadi çukurunda bulunduğunu ifade eder.¹⁵² K. Erdmann'ın belirttiği gibi Kesikbeli yolu 1950'li yıllarda artık jepp ile bile geçilemeyecek kadar bozulmuştur. 1936-1958 yılları arasında Antalya Lisesi'nde Coğrafya Öğretmenliği yapan H. Saraçoğlu Akdeniz bölgesi üzerine yaptığı çalışmada Akdağ üzerinde Serik, Taşağıl'dan İbradı ve Konya'ya geçit veren Kesikbeli olduğunu, Taşağıl'dan Kesikbel'e kadar yolun engebeli, hep kaya, taş, daima uçurum yamaçları tırmandığını, bu yolun Selçuklular devrinde de önemli olduğunu, Kesikbeli'nin 6 km kadar (güney)-batısında Kargı Çayı vadisinde yıkılmaya yüz tutmuş Kargı Han olduğunu, dağın kuzeyinde Eynif Ovası'nda Tol Han'ın bulunduğunu, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra (önce olmalı) Taşağıl'dan

¹⁵¹ Ali Cenani Bey, "Sahil Anadolu'nun İktisadi Vaziyetine Dair Notlar", *Ayın Tarihi* 7, sayı 21, (1341): 834.

¹⁵² Kurt Erdmann, "Der Kargı Han bei Alanya," *Kunst des Orients*, sayı III (1959): 5-13; Kurt Erdmann, "Alanya Yakınlarındaki Kargı Han", çev. Mehmet Uysal-Muhammet Güçlü, *SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, sayı 18 (Aralık 2008): 237-238.

buraya düzgün bir yol yapıldığını, lakin yolun şimdi bozuk olduğunu, engebeli bel kesiminde geniş çam ormanları görüldüğünü belirtir.¹⁵³ Birinci Dünya Savaşı'ndan önce Taşağıl-Kesikbeli arasında yapılan yol büyük oranda tahrip olmakla beraber köprü ve menfezleri hala görülebilmektedir.¹⁵⁴ Bölge insanı için Kesikbeli yolunun yeniden faaliyete geçmesi büyük bir hayaldi. Taşağıl nahiyesi Beydiğin köyünden Ali Kehya (Kahya) Oğullarından H. 1296/1879 doğumlu Hasan oğlu Aşık Mehmet, *“Kesikbeli Yolunda Çalışan Ameleye”* destanında *“İhtiyarladım beynim sulandı/Ameleler birbirine ulandı/Kargıhan üstüne üç makine dolandı/Valimiz geliyor haberin olsun”* demektedir. II. Dünya Savaşı sırasında Antalya'da görev yapan ünlü Vali Haşim İşcan ve devlet görevlileri Kesikbeli yolunu incelemeye gelince Aşık Mehmet *“Antalya Valisi Bay Haşim İşcan'a”* adlı destanının birinci dördlüğünde *“Vali geliyor Nasın şanında/Alay Kumandanı, Kondoktur da yanında/Biz de kavuştuk Üzümcü Hanı'nda/Allah ömür versin Şanlı valimiz”* ikinci dördlüğünde *“Beydiğindir bizim asıl elimiz/Ördek Uçtu viran kaldı gölümüz/Kesik Beli'dir bizim yolumuz/Bakmaya geldi büyük Valimiz”* demektedir.¹⁵⁵ Aşık Mehmet'in dizelerinde geçen Üzümcü Han ifadesinden halk arasında Kargı Han'a Üzümcü Han denildiğini anlıyoruz.

Sonuç

Alaiye Sancağı Manavgat kazasına bağlı Taşahur/Taşağıl köyü Kesikbeli yol güzergâhında XVII. Yüzyılda kurulmuştur. Kurucuları Celiloğulları ile Hamzaogulları olduğu bilinmektedir. Taşahur ve çevresi genellikle Yörüklerin kışlak merkezi olarak kullanılmıştır. Zaman içinde aşiretlerin yerleştirilmeleri ile de yeni köyler ortaya çıkmıştır. Çolaklı, Perakende, Beydiğin gibi. Taşahur yol avantajından dolayı bölgenin önemli bir köyü olmuştur. Bundan dolayı Taşahur'da zamanla bir medrese kurulmuş, sonra 1904 yılında Tugayoğlu Cemal Bey tarafından bir ilkokul ve gelir getirmesi için dükkânlar inşa edilmiştir. Bu yapılar devlete bağışlanarak ilk mektebin açılması sağlanmıştır. Bölgenin çocukları ilkokul okuma avantajı kazanmıştır. Örneğin 1912 yılında Taşağıl Mekteb-i İbtidaisi'nde okuyan öğrencilerin köyleri, adları ve imtihandan aldıkları notları görebiliyoruz. Böylece Taşahur köyü bölgenin kültürel açıdan merkezi konumuna gelmiştir.

1914 yılında yapılan idari düzenleme ile Teke Sancağı Müstakil Mutasarrıflık, Manavgat yeniden kaza merkezi olunca Taşahur/Taşağıl köyü de

¹⁵³ Saraçoğlu, Akdeniz Bölgesi, 300-301.

¹⁵⁴ Muhammet Güçlü, *“Antalya (Pamphylia) Bölgesinde Yollar: Kesikbeli Yolu ve Son Yüzyıldaki Durumu”*, 237-248.

¹⁵⁵ *Türk Akdeniz* 4, sayı 23, (Haziran 1941), 10.

nahiye merkezi yapılmıştır. Taşahur nahiyesinin onbeş kadar köyü bulunmaktadır. Nahiye olmasından sonra Hükümet Konağı, Telefon Santrali ve Belediye Dairesi açılmıştır. Ama Sabur Sami Bey'in (Dıraz) Teke Müstakil Mutasarrıflığı zamanında Antalya-Konya yol güzergâhı Kesikbeli yolu yerine Manavgat-Akseki güzergâhına çekilince nahiye yol avantajını yitirmiş oldu. Bundan dolayı nahiye bir süre durgun bir hayat sürdürdü. Bu dönemde Kesikbeli yolu yerel ahali ve Yörükler tarafından göç yolu olarak kullanılmıştır. 1925 yılında Ticaret Vekili Ali Cenani Bey'in Kesikbeli yolunu devlet yolu ağına alınması teklifi, ancak XX. yüzyılın sonlarında gerçekleşmiştir. Neticede Kesikbeli yolunun yeniden açılma teşebbüsleri XXI. Yüzyılın ilk çeyreğinde Demirkapı Tüneli ile mutlu sona ulaşmıştır. Böylece Taşağıl beldesi eski hareketliliğine yeniden kavuşmuş oldu. Eskiden at, eşek, deve kervanlarının yaptığı kalabalığı ve hengameyi günümüzde motorlu araçlar yapmaktadır.

Cumhuriyet döneminde Taşağıl nahiye/bucak merkezi olarak çevre köylerin çocuklarının gideceği pansiyonlu okul dahil devletin bütün birimlerine merkez olmuştur. Dolayısıyla çevre köylerden yoğun bir göç almıştır. İdari olarak Manavgat kazasına bağlı olmakla beraber ihtiyaçlarını her zaman yakınlığından dolayı Serik kazasından gidermektedir. Örneğin Taşağıl nahiyesinde ilk ortaokul okuyanlar Serik Orta Okulu'nda okumuşlardır. Taşağıl, Köprülü Kanyon rafting alanına gidiş güzergahında olmasından dolayı da ayrı bir canlılık yaşadığı görülmektedir.

Taşağıl Nahiyesinin toprakları dağlık ve ovalık olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Ormancılık, Hayvancılık, pamuk, armut ve zeytin tarımı nahiye de ağırlıktadır. Ayrıca rafting sahasından dolayı turizm yapılmaktadır. Taşağıl nahiyesi sınırlarında Köprü Çayı'nda Selçuklu Köprüsü, şimdi yerinde olmasa da Döşeme Yolu, Kargı Han, Beldibi Han, Atizi, Uçurmak, Kesikbeli ve birçok tarihi harabeler bulunmaktadır. Ayrıca Beydiğin köyünden Aşık Mehmet gibi kültür değerleri çıkmıştır.

KAYNAKÇA

I.Arşivler

TC. Cumhurbaşkanlığı Arşiv Daire Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA.)

BOA., DH. İUM., 45.3.72.1.

BOA., DH. EUM., 6. Şb. 36.12.

BOA., BEO., 2441/183001, 18 Teşrinievvel 320.

BOA., MÜZ. ARK., 19 (39).55.1.

BOA., MÜZ. ARK., 19.55.2.

İçişleri Bakanlığı Arşivi

Dahiliye Vekaleti Arşivi, Vilayetler İdaresi Umum Müdürlüğü, 22. 4. 1936 tarihli Manavgat Kaymakamlığı'nın teşkilat-ı mülkiyeyi gösteren belgesi.

II. Basın ve Resmi Yayınlar

Ali Cenani Bey. "Sahil Anadolu'nun İktisadi Vaziyetine Dair Notlar." *Ayın Tarihi* 7, sayı 21, (1341): 819-836.

Antalya İl Yıllığı/1967. Ajans Türk Matbacılık Sanayi, bty.

Antalya Vilayetine Dört Yıllık Çalışmaları. İstanbul Matbaası, 1954.

1973 İl Yıllığı. Cumhuriyet'in 50. Yılında Antalya. Duran Ofset Basımevi, bty.

CHP. 1936 İl Kongreleri. Ankara, 1937.

Dahiliye Vekaleti. *Son Teşkilatı Mülkiyede Köylerimizin Adları*. İstanbul, 1928.

İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü. *Antalya İli*. Kitapçık, 1961.

Resmi Antalya. 22 Mart 1929.

Salname-i Konya Vilayeti. Mali 1330, Cihan Matbaası, 1332.

Salname-i Vilayet-i Konya. Def'a: 5, (12)89, Konya Vilayet Matbaasında Tab' Edilmiştir.

Salname-i Vilayet-i Konya. Def'a: 6, (12)90, Konya Vilayet Matbaasında Tab' Edilmiştir.

TC. Resmi Gazete. 12 Nisan 1992, sayı 21197.

Türk Akdeniz. sayı 11-12 (29 İkteşrin 1938), (Antalya Halkevi Dergisi, Cumhuriyet'in 15. Yılı Sayısı).

Türk Akdeniz. 4. sayı 23 (Haziran 1941).

Türkiye Cumhuriyeti Malul Gaziler Ticaret Salnamesi, 1927. Sahip ve Naşiri: İsmail Hakkı ve Şürekası, Arşak Garonyan ve Mahdumu Matbaası.

Türkiye Salnamesi, 1927. Üçüncü Kısım. Sahib-i İmtiyaz: Hasan Hulki, Anadolu Matbaası.

III. Araştırma Eserler

Ak, Mehmet. "Manavgat'ta Bir Ayan Ailesi Tugayoğulları." *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 3, sayı 12 (Yaz 2010), 27-36.

Ak, Mehmet. "19. Yüzyıl Nüfus Sayımlarına Göre Alaiye Sancağı." *SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, sayı 32 (Ağustos 2014): 67-96.

Ak, Mehmet. "Antalya'da İdari Yapı ve Nüfus (1915)." *Adalya*, sayı XVII (2014): 311-349.

Ak, Mehmet. *Teke Yörükleri (1800-1900)*, İkinci Baskı. TTK Yayınları, 2022.

Alptekin, Coşkun. "Begtekinliler." *İslam Ansiklopedisi*, cilt 5. TDV, 1992.

Alptekin, Coşkun. "Erbil'de Bir Türk Beyliği-Beyteginliler." *Türklük Araştırmaları Dergisi*, sayı 3, (1987): 1-10.

Antalya 1932. hazırlayan Muhammet Güçlü. Er Yayıncılık, 2018.

Baykara, Tuncer. "Cumhuriyet Döneminde Türkiye Mülki Taksimatının Gelişmesi." *Hacettepe Beşeri Bilimler Dergisi* 10, sayı 3 (Haziran 1980): 116-120.

Baykara, Tuncer. *Türkiye'nin Sosyal ve İktisadi Tarihi (XI-XIV. Yüzyıllar)*. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2000.

Bilgi, Necdet. "Cumhuriyet'in İlk Döneminde Mülki Yapının Gelişimi (1920-1950)." *Türkler*, cilt 17, editör Hasan Celal Güzel, Kemal Çiçek ve Salim Koca. Yeni Türkiye Yayınları, 2002.

Erdmann, Kurt. "Alanya Yakınlarındaki Kargı Han." çeviren Mehmet Uysal-Muhammet Güçlü, *SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, sayı 18 (Aralık 2008): 237-246.

Erdmann, Kurt. "Der Kargı Han bei Alanya." *Kunst des Orients*, sayı III (1959): 5-13.

Erdoğan, M. Akif. *Fatih Sultan Mehmed Zamanında Ala'iyye Sancağı: 1475 Tarihli Suret-i Defter-i İcmal-i Vilayet-i Ala'iyye (Metin ve İnceleme)*. yayına hazırlayan Faruk Nafiz Koçak, Alanya Kültür Sanat ve Turizm Vakfı-Alanya Ticaret ve Sanayi Odası Yayını, 2013.

Güçlü, Muhammet. "Antalya (Pamphylia) Bölgesinde Yollar: Kesikbeli Yolu ve Son Yüzyıldaki Durumu." *Adalya*, sayı V (2001-2002): 237-248.

Güçlü, Muhammet. "Cumhuriyet Döneminde Manavgat Kazası (1923-1950)." *USAD*, sayı 13 (Güz 2020): 149-212.

Güçlü, Muhammet. ed. *Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Antalya'da Tüccarlar, Meslekler ve Meslek Erbabları*. Çizgi Kitabevi, 2024.

Güçlü, Muhammet. "II. Dünya Savaşı Sırasında Cumhuriyet Halk Partisi Serik Teşkilatı ve Halkevi'nin İnşası." *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi* 17, sayı 35 (2017 Güz): 249-273.

Güçlü, Muhammet. "Müstakil (Antalya) Sancağı'nın Kurulması ve İdari Düzenlemeye İlişkin Bir Belge." *Adalya*, sayı II (1997): 289-319.

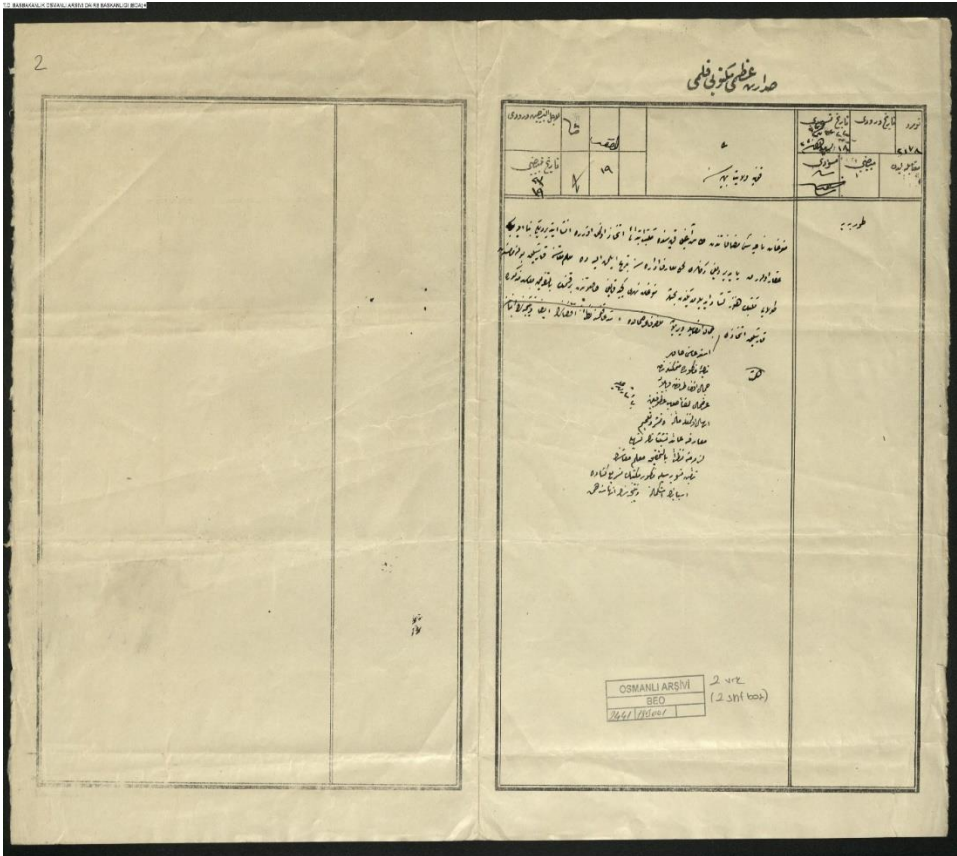
- Halaçoğlu, Yusuf. XVIII. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun İskan Siyaseti ve Aşiretlerin Yerleştirilmesi. TTK Yayınları, 1988.
- Hiç, Süreyya. *Antalya'da Bir Âyân (Hanedan) Ailesi Tugayyoğulları*. DER Yayınları, 2020.
- Karaca, Behset. XV. ve XVI. Yüzyıllarda Manavgat Kazası. Fakülte Kitabevi, 2009.
- Kısa, Ahmet. *Osmanlı Modern Eğitim Anlayışının Antalya'ya Yansımaları, İbtidai Mektepler (İlkokullar)/Rüştiyeler (Ortaokullar)*. Nobel Bilimsel, 2023.
- Konyalı, İ. Hakkı ve Ali Yıldız. *Abideleri ve Kitabeleri ile Manavgat Tarihi*. derleyen ve yayına hazırlayan Ali Yıldız. Manavgat Ticaret ve Sanayi Odası Yayını, 2010.
- Konyalı, İbrahim Hakkı. *Alanya Tarihi-Turistik Klavuzu*. yayına hazırlayan Alanyalı M. Ali Kemalöğlu, redaktör Faruk Nafiz Koçak. Alanya Ticaret ve Sanayi Odası-Alanya Kültür Sanat ve Turizm Vakfı Yayını, 2016.
- Manavgat Tarih ve Turizm*. derleyen Orhan Tunçdemir. Manavgat Matbaası, bty., (Manavgat Belediyesi tarafından Cumhuriyet'in 50 Yılı Onuruna yayınlanmıştır).
- Orak, Hüseyin. *Türkiye Kılavuzu*, C. I, İbrahim Horoz Basımevi, Ankara, 1946.
- Öğütçen, Hüseyin. *Antalya'da Dört Yıl (8 Temmuz 1971-8 Temmuz 1975)*. Kitapcık, 1975, (Kitapcık Eki).
- Saraçoğlu, Hüseyin. *Akdeniz Bölgesi*. MEB Öğretmen Kitapları Dizisi, 1989.
- Sarıçelik, Kerim. "Teke (Antalya) Sancağı'nın Konya Vilayetinden Ayrılarak Bağımsız Hale Getirilmesi ve İdari Yönden Yeniden Düzenlenmesi." *Bilig*, sayı 93 (Bahar 2020): 85-114.
- Selekler, Macit. *Yarımaların Arkasından, Antalya'da Kemer, Melli-İbradı, Serik*. Orhan Mete ve Ortağı Kolektif Şirketi Matbaası, 1960.
- Şaşmaz, Musa. *Türkiye'nin İdari Taksimatı (1920-2013)*, cilt 3. Türk Tarih Kurumu Yayını, 2014.
- Yamaner, Reşat. "Antalya-Manavgat.", *İktisat ve Ticaret Ansiklopedisi*. 1946.
- Yılmaz, Duran. *Yörük Hikayeleri*. Palet Yayınları, 2020.

IV. Şahıslar

- Ahmet Sevinç, Kısalar, 1930, Çiftçi-Pazarcı, Görüşme Tarihi: 23. 2. 2025.
- Ayşegül Nebioğlu, Antalya, Mimar, Görüşme Tarihi: 27. 6. 2025.
- Metin Yiğit, Kısalar, 1956, Çiftçi, Görüşme Tarihi: 23. 2. 2025.
- Mevlüt Yiğit, Kısalar, 1965, Motor Tamircisi, Görüşme Tarihi: 23. 2. 2025.
- Ramazan Gezer, Kısalar, 1945, Çiftçi, Görüşme Tarihi: 23. 2. 2025.

EKLER

Ek I: Manavgat Nahiyesi Sakinlerinden Cemal Efendi'nin (Tugayoglu) Taşagül İbtidai Mektebi'nin Açılmasına Dair Sadaret Makamına Verdiği Dilekçe Üzerine Konya Vilayeti'ne Yazılan 18 Teşrinievvel 320/31 Ekim 1904 Tarihli Yazı.¹⁵⁶

¹⁵⁶ BOA., BEO., 2441.183001, 18 Teşrinievvel 320.

Ek II: Manavgat İlçesi Taşağöl Bucak Müdürü Ali Haydar Nebioğlu (1954) ve Kısa Hayat Hikayesi¹⁵⁷**Ali Haydar Nebioğlu (1921-2014)**

1921'de Akseki ilçesinin Güzelsu köyünde doğmuştur. İlkokulu, Güzelsu İlkokulu'nda Orta ve Lise eğitimini ise Antalya Lisesi'nde tamamlamıştır. Askerliğini 1948 yılında Çaycuma'da yedek subay olarak yapmıştır. 1950 yılında İçişleri Bakanlığı bünyesinde işe başlayarak Nahiye Müdürü olmuştur. İlk görev yeri Antalya ilinde Kızılcadağ (Korkuteli) nahiyesidir. 1952-53 yıllarında Ankara'da İçişleri Bakanlığına bağlı Amme İdaresi Eğitimi'ne katılmıştır. Sonrasında sırasıyla; Akçay (Elmalı), Taşağöl (Manavgat), Macun (Aksu), Güzelsu (Akseki), Genezin (Avanos/Nevşehir), Müğren (Gölova) Elmalı, Gebiz (Serik), Dargeçit (Mardin), Oyalı (Mardin), Hasankeyf (Mardin), Kasımlar (Sütçüler-Isparta), Yenişarbademli (Şarkikaraağaç-Isparta)'da Nahiye Müdürü olarak görev yapmıştır. Çalışma hayatının son yıllarında tekrar Antalya'ya dönmüş, yeniden Güzelsu ve Taşağöl'de görev yapmıştır. Son görev yeri ise Gödene (Kumluca) olup, 1976 yılında emekli olmuştur. Emeklilik hayatına Antalya'da devam etmiş ve 2014 yılında vefat etmiştir. Kendisi Farsça, Osmanlıca ve Fransızca bilmekteydi.

¹⁵⁷ Bu bilgileri bize sağlayan torunu Mimar Ayşegül Nebioğlu'na çok teşekkür ederim.

Ek IV: Manavgat'ın Taşagıl Bucak Merkezinden Bir Görünüş¹⁵⁹

¹⁵⁹ www.google.com, Erişim Tarihi: 1. 07. 2025

Ek V: Günümüzde Taşağıl Mahallesi'nin Genel Görünüşü (Foto: Ali Nail Arseven)¹⁶⁰

¹⁶⁰ Fotoğrafın çekilmesinde katkılarından dolayı Ulaştırma Bakanlığı personeli öğrencim Halil İbrahim Keskin ile Taşağıl Mahallesi eski Muhtarı Ali Nail Arseven'e teşekkür ederim.

